

SOTHØNA

ØSTENSJØVANNETS
VENNER

Nr. 14 - juni 1997 - årgang 8

Bladet sendes gratis til alle ØVVs hovedmedlemmer.
Løssalg kr. 30,-

Sothøna redaksjonen

I redaksjonen:

Finn A. Gulbrandsen, Selma M. Monsen,
Anne-Berit Gyberg, Kristin Kvarme
– med god hjelp fra styret

Annonseansvarlig: Jan Christensen

Omslagsfoto: Jørn Areklett Omre

Forsidelogo: Anne Durban

Tegninger: Ivar Håkenstad

Lay-out: Typer og Form, Lill Johnsen

Brev til redaksjonen og annonsebestilling sendes:
SOTHØNA, Postboks 77 Oppsal, 0619 Oslo

Foreningens styre

Leder: Finn A. Gulbrandsen, tlf.: 22 27 28 10

Sekretær: Mari Holtan, tlf.: 22 27 28 23

Kasserer: Tor Jacobsen, tlf.: 22 95 20 20

Styremedlemmer: Torill Carlsen, Kari Lønstad,
Ragnhild Magnussen, Johan Mollatt

Varamedlemmer: Kristin Kvarme, Henning Lahn,
Petter Nisen, Odd Frode Ulbrandt

Kontaktpersoner arbeidsgrupper:

Slåtteng-gruppa: Johan Mollatt, tlf.: 22 27 39 93

Standgruppa: Kristin Kvarme, tlf.: 22 18 72 20

Overvåkningsgruppa: Finn og Werner

Post til Styret

Østensjøvannets Venner
Postboks 77 Oppsal, 0619 Oslo

Postgironr.: 0801.273.1826

Bankgironr.: 6062.05.12861

Stiftelsen Østensjøvannets Kulturfond:

Representert ved Oslo Byes Vel, Verdens Naturfond,
Fortidsminneforeningen, Akershus 4H og ØVV.

Leder Herman Berger, Bølerskogen 59, 0691 Oslo

Postgironr.: 0824.076.7776

Bankgironr.: 6062.05.13035

Medlemspriser 1997:

Hovedmedlem: kr. 75,-

Husstandsmedlem: kr. 10,-

Foreninger, o.l.: kr. 300,- (minimum)

Firmaer o.l.: kr. 600,- (minimum)

Betales til foreningens post- eller bankgiro

Fuglevakta:

Telefonvakt/Døgnvakt

Ved Faunakriminalitet, syke og skadede fugler

Norsk Ornitologisk Forening, mobil tlf.: 94 72 95 00

ØVVs fuglevakt: Werner Alvestad tlf.: 22 27 91 55

Forurensning:

Vannverkets Telefonvakt/Døgnvakt

Ved uregelmessigheter, oljeutslipp etc. tlf.: 22 65 89 60

Sothøna er trykket på Svanemerket papir.

Vi takker våre annonsører for støtte til
utgivelse av dette bladet.

Kjære medlem!

Farvel til Tveters etterkommere

Forsidebildet er historie. Den siste av Halvor Tveters etterkommere som bor på Østensjø gård, Anne Margrethe Møkleby, er fotografert foran hovedbygningen på Nordre Østensjø. Halvor Tveter kjøpte Søndre Østensjø i 1837 og gården ble solgt til familien Solbakken i år. Anne Margrethes slekt har altså eid gården i 160 år. ØVV takker Anne Margrethe og familien for den solide støtte de har vært for ØVV gjennom alle år. Vi har arrangert pressekonferanse, prisutdeling og Østensjø dager på gården med familiens velsignelse. ØVV har også fått låne lagerlokale på gården. Vi regner med å se henne igjen på medlemsmøter og vandring, så kontakten er på ingen måte avsluttet.

Antikvariske myndigheter har vist ansvar

Av forvaltningsorganene som har faglige interesser i Østensjøområdet, skiller de antikvariske myndighetene seg ut i positiv retning. De har forstått hva saken dreier seg om. Riksantikvaren fullfører i disse dager fredningen av Abildsø gård. ØVV har hele tiden vært pådriver i fredningssaken. Vi er svært fornøyd med det arbeid dagens mannskap hos Riksantikvaren har nedlagt. Forøvrig viser vi til brev fra Riksantikvaren gjengitt i dette nr. av «Sothøna».

Byantikvaren må heller ikke glemmes. I februar 1997 varslet etaten oppstart av fredningssak

med Østensjø gård. Bygningsmassen og jordveiene blir foreslått fredet.

Hva med miljøvernmyndighetene?

ØVV konstaterer at Fylkesmannens miljøvernavdeling ikke har prioritert Østensjøvannet i 95-96. Fylkesmannen kan imidlertid ikke gå fri for steinhard kritikk for «Statusrapport for Østensjøvannet». Opplysningene fra ornitologisk forening var misbrukt, og de har trukket tilbake sitt innlegg i rapporten. En del plantearter har forsvunnet fra reservatet. Ellers er det få endringer vedrørende arts- mangfoldet. Forøvrig manglet bunndyr, insekter og pattedyr i rapporten og fra de to førstnevnte gruppene finnes det mye forskning fra området som var lett å trekke frem hvis man ville. Objektivt sett er dette en klar saksbehandlingsfeil, og Miljøvernavdelingen må derfor, etter ØVVs syn, behandle Østensjøsaken på nytt.

Av positive ting kan nevnes at Fylkesmannen støttet ØVV i kravet om at kraftlinjetraseen forbi Østensjøvann bør ned i bakken. Det samme gjaldt snøtømmingen ved Bøler kirke. Denne er nå stoppet for godt.

Hva nå ØVV?

I samarbeid med Naturvernforbundet i Oslo og Akershus leverer vi et veldokumentert forslag til miljøvernmyndighetene og de antikvariske myndigheter der vi ber om at

Østensjøområdet må bli forsøksområde der man ser naturvern- og kulturminnelovene i sammenheng og benytter disse til å beskytte området. Ifølge Miljøetaten er Østensjøområdet landets mest benyttede rekreasjonsområde og med de kvaliteter området har, burde det gis best mulig beskyttelse. Naturvernloven er benyttet på reservatet. Abildsø og Østensjø gård vil beskyttes av kulturminneloven. Dette burde tilsi at området får en helhetlig statlig beskyttelse.

Venneforeningen er avhengig av massiv støtte fra befolkningen i Østensjøbyen. Vi er glade for at vi har 3010 medlemmer. Vi tror likevel at det er realistisk å nå et medlemstall på 5000 i løpet av noen år.

ØVV vil nå legge sin tyngde inn i arbeidet for Abildsø gård. At gården er fredet, vil ikke si at den er reddet. Vi innbyr Manglerud bydel til samarbeid.

ØVV har hatt svært positiv kontakt med familien Solbakken, de nye eierne av Østensjø gård. Vi regner med å ha et godt samarbeide med dem i å utvikle Østensjøområdet arts- mangfold videre.

Ellers vil vi fra 1997 arbeide med skjøtsel av området. Vi inviterer med dette bedriftene i Oslo til sponsorstøtte for skjøtselstiltak rundt Østensjøvannet. Vær med å ruste opp Østensjøområdet!

Styret ønsker alle venner av Østensjøvannet god sommer!

Finn

Meldinger fra ØVV

ØVV har pr. 1. juni 1997 mottatt følgende priser:

- Miljøvernprisen i Norge 1991 gitt av Conservation Foundation* i England.
- Kulturvernprisen i Norge 1991 gitt av Conservation Foundation* i England.
- Deltakelse i den europeiske miljøvernpris-finalen i Wien 1991 arrangert av Conservation Foundation.
- Lokal pris fra Bryn Lions i 1992.
- Venstres miljøvernpris i 1992 (delt med Frognerparkens Venner).
- «Nordiska förbundet för kulturlandskap»s hedersgave 1992.
- Finsefondets stipend** 1995. Tildelt NOF avd. Oslo og Akershus og ØVV)
- De Grønnes Pris for «Solidaritet med Naturen» 1997.

* Teknisk arrangør var Ford Motor, Norge.

** Norges desidert største naturvernpris på 100 000 kr. tildelt for rehabilitering av våtmark med tanke på vadefugl. Området ved nordenden av Østensjøvannet er et resultat av denne prisen.

Feil ved kontingentinnkrevingen

Dessverre har flere som har betalt, fått kontingentpurring i år. Dette beklager vi sterkt.

Årsaken er muligens at en postgirokonvolutt har kommet på avveie.

Slike ting kan forekomme. Vi skal gjøre alt som står i vår makt for at det ikke skal gjenta seg.

Finn påtar seg alt ansvar.

Styret og medhjelperne

Foreningen får i løpet av året mange henvendelser. Vi strekker oss så langt vi kan, men makter dessverre ikke alt. Mange blir forbauset når vi opplyser om at alt drives på fritiden. *Ingen er ansatt - på heltid eller deltid i ØVV.* Alle i styret og de nærmeste medhjelpere er i full jobb. Vi ber derfor om forståelse dersom vi gjør noen feil, eller ting burde vært gjort anderledes. Vi tar gjerne i mot tips om hvordan vi kan gjøre ting anderledes/bedre.

HAR du flyttet – eller SKAL du flytte?

Vi oppfordrer våre medlemmer til å sende oss melding om flytting slik at medlemsfor-sendelsene kommer riktig og raskest mulig frem til dere. Sothøna vil ikke bli ettersendt hvis ikke melding om adresseendring er gitt.

Kan noen hjelpe Jan Christensen med å samle sponsorstøtte?

Henvendelse Tor Jacobsen, tlf. 22 95 20 20.

Hvem hugger nedblåste trær i Østensjøområdet?

ØVV har observert at det til stadighet hugges og fraktes bort nedblåste trær fra skjøtselsplan-området ved Østensjøvannet. Det er ikke tillatt i henhold til skjøtselsplanen. I reservatet er det

selvsagt forbudt. Av hensyn til dyrelivet i området er det svært viktig at nedblåste trær får ligge å råtne. Det gir føde til insektene som igjen gir mat til fuglene.

Dersom nedblåste trær hindrer

ferdsel langs stier eller gangveier skal park og idrett varsles.

ØVV vil anmelde det neste tilfelle vi registrerer av slik uvetting og ulovlig handling.

Hengebjørk

Lavlandsbjørk

Or

Hassel

Vintereik

Sommereik

Rogn

Vi ser på forskjellige trær

Hestekastanje

Hestekastanje, eller kastanjetre som vi ofte sier, hører til hestekastan Jefamilien. Hit hører trær og busker med motsatte, langstilkete og håndkoplete blad med 5-7 småblad. Blomstene har 4-5 fargede kronblad av forskjellig størrelse og sitter i store, toppformede blomsterstander. Frukten er en kapsel med store frø (kastanjenøtt). Vanlig hestekastanje stammer fra Balkanhalvøya, men er derfra spredt vidt omkring. I Norge er den plantet til Nordland, og sørpå fins den av og til forvillet.

Hos oss blir hestekastanjen et tre på inntil 20 m høyt med vakker, hvelvet krone.

De unge grenene er gulbrune til rødbrune og fra først av brunfiltet. Knoppene er store (særlig endeknoppen), brune og klebrige. Blomstene sitter i inntil 30 cm lange, kjegleformede topper. De

har 5-delt beger og 4-5 kronblad av uregelmessig størrelse. Kronbladene er hvite og har fra først av en gul flekk ved grunnen, senere en rød flekk. De fleste blomsterstander har i den øvre del hanlige blomster, som bare varer i ca 8 dager. Lenger ned sitter mer varige tvekjønnsblomster og ved grunnen hunnblomster med støvbærere. Blomstringen begynner vanligvis i slutten av mai og er ofte imponerende rik.

Går du tur rundt Østensjøvannet i denne tiden, bør du legge merke til kastanjetreet ved Østensjø gård - nord. Du kan ikke unngå å se det dersom du legger turen oppom gården.

Fruktkapselen hos vanlig hestekastanje er forholdsvis stor og mer eller mindre pigget. Den er delt i 3 rom, men oftest inneholder den bare ett stort frø. Frøene inne-

holder bitre garvestoffer og har i eldre medisin vært brukt som brekkmiddel. I malt tilstand har de vært brukt som et vaskemiddel som oppløser fett og olje. I dyrehager betraktes frøet som et særlig verdifullt fôr for hjorteviltet.

Stammebarken er fra først av glatt, men på eldre trær skaller den av i tynne flak. Veden er hvit, uten kjerne, temmelig bløt og ikke særlig verdifull.

Hestekastanjen har derfor ingen forstlig verdi, men under større forhold er den et meget vakkert prydtre. I hager av vanlig størrelse passer den ikke som prydtre, fordi den blir for stor og skygger for mye. Det fins tallrike kulturformer med variasjoner i form og farge på både blomster og blad. Også en del andre arter av hestekastanje dyrkes som prydtre her i landet.

Av Grete Zahl

Aschehoug Forlag har godkjent bruk av tegninger

Spisslønn

Osp

Lind

Ask

Bøk

Alm

Dyr og fugler i hagen

Osloområdet er svært variert med tanke på plante- og dyreliv. Mange av oss er så heldige at vi har et variert dyreliv også i hagen eller utenfor stuevinduet i leiligheten. Kan vi med enkle tiltak få enda mer variert dyre- og fugleliv. Svaret er ja. Noe krever litt planlegging. Andre tiltak er meget enkle.

Først noen ord om løv fra trær som ligger på plenene. De aller fleste raker plenene rene for løv. Det er faktisk lurene å la løvet ligge. Da tilsettes plenen naturens egne næringsstoffer gjennom løvets forråtningsprosess. Dersom løvet er sjenerende, kan man kjøre gressklipperen over plenen slik at løvet hakkes i små biter som legger seg mellom gresstråene. Disse små-bitene råtner fort, og vinden får ikke så lett tak i dem. Dette er en metode som Park- og idrettsvesenet bruker mer og mer i byens parker.

Svalerede i eller på hus

Venneforeningen har fått flere henvendelser fra folk som har fått taksvalerede oppunder mønet.

Det som går igjen er problemer med fuglemøkk. Det enkleste er å sette opp en bred planke under

redet. Planken vil fange opp sjenerende ekskrementer, og problemet er ute av verden.

Fordeler ved å ha dyr og fugler i hagen.

En åpenbar fordel er at svært mange fugler lever av insekter. Enkelte arter fanger titusener av insekter om dagen. Svarthvit fluesnapper er et slikt eksempel. Den er takknemlig for en fuglekasse og takker for boligen med vakker sang samt en enorm insats for å fange insekter.

Dessuten er fuglen pen.

De aller fleste av oss ønsker en pen og ryddig hage. Vil du vise dyrene litt ekstra omtanke, kan du sette av et rotete hjørne i hagen der du f. eks. oppbevarer kvist etter vårens beskjæring og har en liten komposthaug (NB! Ikke matavfall i denne komposthaugen). Slike

kvisthauger virker tiltrekkende på fuglearter som rødstrupe, busk-skvett, gjerdesmet, hagesanger, munk m. flere. Et ustelt bækratt eller busk er også en fordel. I et slikt hjørne av hagen kan også piggsvinet finne på å slå seg ned.

Et gammelt frukttre kan en også la stå i et slikt hjørne av hagen. Mange fuglearter setter pris på egenskaper det gamle frukttreet byr på. Sprekker i barken og lavarter på treet gir bolig for insekter som er fin fuglemat. I slike stammer lagrer spettmeisen og meisene mat med tanke på vinteren. Jo lenger du greier å ta vare på slike trær, dess bedre er det med tanke på fuglelivet. Her kan du få mange overraskende besøk.

Har du epler i hagen, kan du la noen henge igjen utover høsten, eller la dem ligge igjen på bakken. Gråtrost og svarttrost vil helt sikkert sette stor pris på en lekkerbisk som dette, gjerne etter at den første snøen har falt. I dette hjørnet av hagen kan det også komme opp tistler. La noen eksemplarer stå, og du vil ganske sikkert få besøk av stillitsen. Dersom du ikke har sett stillits før, vil du bli overrasket over hvor vakker den er.

Kilde: *Park- og idrett og Norsk naturhåndbok - Cappelen 1993.*

Følgende artikler fås kjøpt fra foreningen:

Erik Damsgaard, Luftfoto av Østensjøvannet

	Ord. pris	Tilbud
Medlemmer	kr. 150,-	kr. 75,-
Ikke-medlemmer	kr. 200,-	kr. 100,-

Jørn Areklett Omre, Høstflukt – Østensjøvannet

Bildet har vunnet 1. pris i fotokonkurranse. Takket være gunstig pris fra trykkeriet har vi følgende tilbud:

	Ord. pris	Tilbud
Medlemmer	kr. 100,-	kr. 50,-
Ikke-medlemmer	kr. 150,-	kr. 75,-

Postkort

Tilbud: 5 ulike postkort

Almanakk	kr. 5,-
Sothøna	kr. 20,-
Klistremerker	kr. 30,-
Hefte om Østensjøvannet	kr. 30,-
Medlemsnål	kr. 10,-
T-skjorter: Medlemmer	kr. 15,-
Ikke-medlemmer	kr. 25,-
	kr. 60,-
	kr. 75,-

Luftfoto, høstflukt og postkort selges i Langerud blomsterbutikk, samt på Oppsal og Bøler bibliotek.

Send postgiro med bestilling og mottakers navn og adresse, og vi leverer på døren innen en måned. Foreningens postgiro kontonummer er 0801.273.1826.

Dugnad i 1997

ØVV vil fra inneværende år av legge om måten å arbeide på.

Hittil har det aller meste av vårt arbeid gått med til å avverge byggeprosjekter, påvirke beslutningstakere og byråkrater til å fatte at statlig vern er det eneste som nytter for å bevare Østensjøområdet. Dette burde være en selvfølge. I et demokratisk og rikt samfunn som vårt

burde det være en selvfølge at en ivaretok områder som Østensjøvann og Frognerparken uten foreninger som ØVV og Frognerparkens Venner. Slik er det altså ikke. Det er skamfullt å erkjenne at vi som nasjon er fattige på alt annet en penger.

Vi har søkt alt som er for å få støtte til insektsundersøkelsen vår. Det ble avslag over alt. Å få gjennomført en slik undersøkelse, burde vært et offentlig ansvar.

Vi har også søkt om midler til slått. Avslag igjen. Park- og idrett har gjennomført slått på viktige arealer rundt Bogerudmyra. Forøvrig følges ikke skjøtselsintensjonene.

ØVV har derfor besluttet å bruke mer tid på skjøtsel og rydding rundt Østensjøvannet.

Vi er glade for at flere foreninger rundt vannet er villige til å støtte opp med dugnader.

Lørdag 26. april hadde ØVV, Norsk kennelklubb, Park- og idrett

og Østensjø Høyre Ruskenaksjon rundt vannet etter initiativ fra sistnevnte.

2. og 3. april rensset og beiset ØVV alle tavlene rundt vannet. Onsdag 18. april malte vi alle bord og krakker i området. Vi plukket også papir og fraktet bort betongavfall som har ligget i området i årevis. Samarbeidspartner denne gangen var Bøler Lions. Park- og idrett kjørte bort søppel.

Til høsten planlegger vi nye aksjoner.

Aktiviteter høsten 1997

Onsdag 6. august: Norsk ornitologisk forening inviterer til fugletur rundt vannet.

Start fra brua i sydenden kl. 1800.

Turleder: *Knut Eie*.

Onsdag 20. august: Historisk vandring langs oldtidsveien gjennom Østmarka.

Fremmøte på Rustadsaga kl. 1800.

Vi følger oldtidstraséen fra Bråthen til Østensjøvannet. Her blir det litt rusling i marka, gjennom Bogerud til Østensjøvannet. Opplysninger om Rustadsaga, Bråthen, Rustad gård, Bogerud gård og Eterfabrikken underveis.

Turleder: *Finn*

Torsdag 25. september: Medlemsmøte – Skullerudstua kl. 1900

Natur- og dyreliv i Australia

Knut Eie var i Australia i fjor. Han guider oss gjennom deler av denne forunderlige verdensdelen med lysbilder og artige kommentarer. De som har hørt Knut

før, vet at vi har et interessant foredrag i vente. Som vanlig har han satt seg meget godt inn i stoffet, og hans kommentarer er som kjent preget av godt humør og en kjapp replikk. En aften det er viktig å se frem til.

Søndag 5. oktober: Internasjonale fugledager Sammen med NOF markerer vi dagene med stand og to korte fugleturer ved Østensjøvannet.

Disse dagene markeres over hele verden. På standen kan du få kjøpt kort fra Østensjøområdet, T-trøyer, ØVVs medlemsmerke samt effekter fra NOF.

Knut Eie leder en tur kl. 1000 og en kl. 1200. Fremmøte begge dager ved brua i sydenden.

Torsdag 20. oktober: Medlemsmøte – Skullerudstua kl. 1900

Nostalgisk aften

Antikvarisk film fra Klemetsrudområdet og film fra Godlia/Østensjøområdet med bilrace osv. Unn deg en filmkveld du aldri vil glemme.

Vinterminne i juni:

Sjoing – Hva er det?

Søndag 16. mars kl. 0930 gikk jeg en morgentur rundt Østensjøvannet. Vel, morgentur var vel kanskje noe overdrevet, men det skal litt viljestyrke til å komme seg ut av den varme dynen.

Natten hadde vært kald, men solen hadde begynt å varme. Mens jeg gikk mot vannet, hørte jeg smell og dunk der ute fra. Det var forunderlig å høre på vannets

klagesang. Skarpe smell, dumpe drønn, og så en syngende lyd.

Det var stille et øyeblikk. Mens jeg stod der kom det en knitrende lyd og en sprekking av isflaten lynte mot meg. Ute på isen lå det en flokk måker. Men de reagerte ikke på dette lydspillet. De visste vel hva som foregikk. Det var våren som presset på.

En herre på sin søndagstur rundt

vannet stoppet opp, og det var lett å komme i prat. Han forklarte at navnet på det som foregikk, het *sjoing*. Nytt ord for meg, men fonetisk passende.

Lenger bort knaste det i isen langs stranden. Isen ved land ble presset ned, og vann fosset opp. Ikke noe rart at isen forsvinner fort fra Østensjøvannet. Like etter overtok hettemåkene med sin «sjoing».

Johan Mollatt

RIKSANTIKVAREN

SAKSBEHANDLER
Førstekonsulent Siv Leden Nytrøen
INNVALGSTELEFON 22 94 04 82
TELEFAX 22 94 04 07

DERES REF.
VÅR REF. 97/2284- SLN
Ark. B-45
DERES DATO 8. april 1997
VÅR DATO
20 MAI 1997

Østensjøvannets Venner
Postboks 77 Oppsal
0619 Oslo

Att: Finn A. Gulbrandsen

VEDRØRENDE MØTE OM ABILDSØ GÅRD

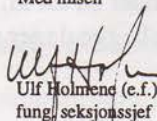
Vi viser til Deres brev av 6. april d.å. samt flere telefonsamtaler.

Riksantikvaren setter stor pris på det sterke engasjementet Østensjøvannets Venner har vist i fredningssaken for Abildsø nordre og finner det svært positivt at foreningen vil arbeide videre for å sikre hele Østensjøområdet.

Fredningssaken for Abildsø gård er nå på det nærmeste avsluttet fra Riksantikvarens side. Fredningsvedtak vil bli fattet med det aller første, og dermed vil det formelle forvaltningsansvaret for anlegget ligge hos Byantikvaren. Alle videre henvendelser i saken skal følgelig rettes dit. Riksantikvaren anser derfor at det for direktoratets vedkommende er lite aktuelt å delta på noe møte om Abildsø gård på det nåværende tidspunkt, men henviser til Byantikvaren som rette vedkommende.

Vi vil samtidig ønske Østensjøvannets Venner lykke til i det videre arbeidet.

Med hilsen

Ulf Holmøen (e.f.)
fung. seksjonssjef

Siv Leden Nytrøen

Gjenpart: Byantikvaren i Oslo

Dok.navn: H\FREDNING\ABILDSØ\ØSTENVV.DOC

POSTADRESSE:
Postboks 8196 Dep.
0034 Oslo

BESØKSADRESSE:
Dronningens gt. 13
0152 Oslo

TELEFON:
22 94 04 00

TELEFAX:
22 94 04 04

Røyskatt

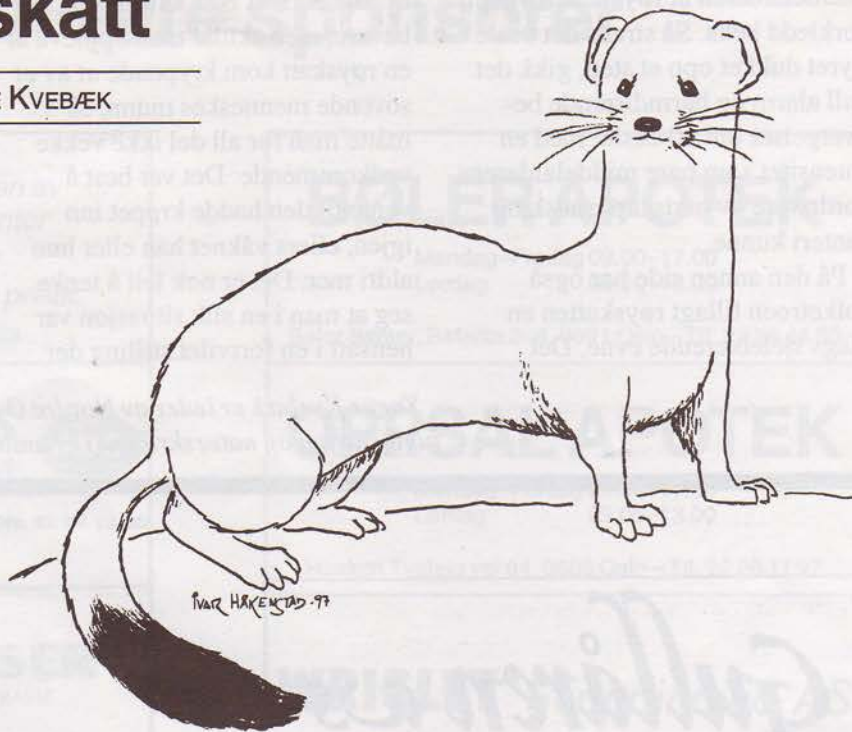
AV YNGVE KVEBÆK

Røyskatten smetter ut og inn blant steiner, kvist og kvas. Farer opp og ned trestammene og har absolutt ingen problemer med å ta seg frem på de mest utilgjengelige steder på denne jord. Den er en aktiv forkjemper for en mer glissen musebestand, og har ikke på noen måte tålmodighet til å ligge på lur. Det trenger den da heller ikke gjøre. Med sin lange, smale og smekre kropp kan den jo forfølge smågnagerne i de fleste kriker og kroker.

En annen fordel med kroppsformen er at den lett kan skjule seg i den korteste vegetasjonen, men ønsker den mer oversikt så stiller den seg på bakbenene med støtte av halen. Da blir den lange kroppen nesten et lite fyrtårn med god oversikt.

Mang en hageeier fråder av frustrasjon over våndens (også kalt jordrotte og vannrotte) herjinger under bakken. Mottiltak som røykbomber eller lydterror har som oftest begrenset effekt. Vånden ser kun underholdningseffekten i tiltakene – ikke det avskrekkende. Det er stort sett bare en ting som hjelper, og lykkelig er den som da får besøk av røyskatt! Den gir seg øyeblikkelig i kast med oppgaven. Raskt ned i et hull for så å titte opp fra et annet straks etter. Er man heldig holder den det febrilske gående til hagens plageånder nærmest er utradert. Rastløs som den er kan den likevel ofte bare nøye seg med dagens rasjon og pile videre til nye gjøremål. Men den har da i det minste oppdaget de saftige jaktmarkene og hyppige gjensitter kan forventes.

I sommerhalvåret fortærer røyskatthunnen som regel et par mus i døgnet, selv om det går med flere i ungepreioden. Hannen som er mye større gir seg ikke før den har gjort

det av med tre–fire. Om vinteren må imidlertid røyskatten endre strategi og dreper da langt mer enn det den kan fortære i løpet av kanskje en måned. Som vi mennesker putter den kjøttet i fryseren. Den lagrer ofte overskuddet i rom under snøen. Slik overskudds-dreping kan selvsagt gi den rykte som lystmorder og andre lite rosende betegnelser, men en røyskatt som kjemper for å overleve ser nok litt annerledes på tingene.

Kjent er også røyskatten for å gå løs på byttedyr som er større enn den selv. Ja, slike tilbøyeligheter har selvsagt en tendens til å forstørres til uanede dimensjoner av oss mennesker. Fra England fortelles at enn gjeter traff på noen røyskatter som øyeblikkelig gikk til angrep på ham. De klamret seg til kroppen hans og forsøkte å komme til ved halsen. Bare med store anstrengelser fikk mannen endelig slått dem av seg.

I et område med så aggressive røyskatter skulle man tro at tradisjonelt sauehold ville gi liten avkastning ...

Den fine hvite vinterpelsen til røyskatten – hermelinen – var

tidligere forbeholdt kongelige plagg i det tidligere Europa. Dersom man da kan være så fri å kalle de oppsiktsvekkende, kunstneriske kreasjonene for plagg. Kroningen av Englands Georg IV i 1937 var en hermelinistisk fråtsefest der kappene fordret 50 000 røyskattskinn. De svarte flekkene i disse kongelige festantrekk er røyskattenes haletipper ...

Røyskattpelsen er forøvrig usedvanlig tett. Bare på en kvadratcentimeter finnes det omtrent 20 000 hår!

Røyskattens vane med å smette ned og dukke opp fra underjordiske ganger har gitt den ry i folketroen. Det var selvsagt rimelig å tro at den var i regelmessig kontakt med de underjordiske. Som sådan var den en risikabelt vesen å ha med å gjøre, selv om man jo kunne sette pris på dens effektive rolle som musespiser.

I gresk mytologi var røyskatten tett forbundet med herskerinnen over alle spøkelser og hekser – Hekate. Det er forresten hun som også regjerte over noe så jordnært som alle veikryss i verden! Men som følge av forbindelsen med Hekate fikk man det for seg i

middelalderen at røyskatten var en forkledd heks. Så straks det vesle dyret dukket opp et sted, gikk det full alarm og harmdirrende besvergelses ble utvekslet med en intensitet som bare middelalderens fordrivere av ondskap, snusk og fanteri kunne.

På den annen side har også folketroen tillagt røyskatten en slags sjelebærende evne. Det

hendte sikkert ikke ofte, fri og bevare, men skulle man oppleve at en røyskatt kom krypende ut av et sovende menneskes munn, så måtte man for all del ikke vekke vedkommende. Det var best å vente til den hadde krøpet inn igjen, ellers våknet han eller hun aldri mer. Det er nok lett å tenke seg at man i en slik situasjon var hensatt i en fortvilet stilling der

handlekraften helt ble satt ut av spill. Skulle man våge å vekke vedkommende med tanke på de uheldige konsekvenser det måtte medføre? Eller – når nå engang en røyskatt kommer ut av et menneskes munn – ville det ikke være tilnærmet vanvittig å la den spasere inn igjen? Vi får håpe og tro at vi alle unngår slike opprivende og handlingslammende episoder ...

Yngve Kvebæk er leder av Nordre Øyen fuglestasjon og naturskribent i «Familien»

Gullåren as
Manglerud senter
Tlf. 22 26 15 46
Lambertseter senter
Tlf. 22 28 04 74

Aluminiumklorid 25%
Middel mot sterk svette i armhulen

Vortemiddel 10 ml

Neglelakkfjerner

Scott-Mathiesens

•• hudvann ••
mot kviser

Fremstilt og pakket av:
A/S DEN NORSKE ETERFABRIKK, Oslo

GARTNERI OG BLOMSTERFORRETNING

BØLER GÅRD - 0690 OSLO
TELEFONER 22 26 01 95 - 22 26 09 34

ERTIK EEG & CO. A.S

Aut. installasjonsfirma
Manglerud

Veien til velvære

TRIMHUSET
TRESKEVEIEN 31 - MANGLERUD
0681 OSLO - TEL. 22 27 75 70

Aerobic - Helsestudio
Solarium - Boblebad - Badstu

FLISLEGGER RØRLEGGER

Fornøyd med ditt gamle bad?
Ikke det? Kontakt oss da vel...

Vår spesialitet: Full modernisering av
bad og kjøkken.

17 år i bransjen.

Butikkutstilling og utsalg av:
Baderomsinnredninger, sanitærutstyr,
rørdeler og fliser. Pensjonistrabatt!

Håndverksservice:
Snekker. Flislegger.
Elektriker. Rørlegger.

DØGNVAKT
94 20 14 48

Bademiljø-Experten a.s
Aut. rørleggermester Freddy Botner

Butikk og kontor:
(v/Oppsal T-banest.)

Tlf.: 22 26 26 25

Østmarkvn. 4
0687 Oslo

Fax: 22 27 60 06

bademiljø

DIN RØRLEGGERBUTIKK

Takk til våre sponsorer

Ved siden av
Bryn senter

Trenger du trykksaker?
Vi har kort leveringstid og lave priser.

Tlf. 22 27 13 53 – Fax 22 27 01 23

Møller Ryen AS
- Storsenter for bil

ENEBAKKVN. 154 V/RYENKRYSET • TELEFON: 22 68 18 90

K KREDITKASSEN
CHRISTIANIA BANK OG KREDITKASSE

Filial Lambertseter

Langbølgen 7 – Tlf. 22 28 03 24

BERGERSEN
VANN og VARME a.s.
Autorisert rørleggermester

Enebakkveien 139 – 0680 Oslo
Tlf. 22 29 47 36 – Fax: 22 28 63 99

OPPSAL UR-OPTIKKA/S

UR • BRILLER • KONTAKTLINSER
SYNSPRØVE UTFØRES

OPPSAL SENTER – Tlf. 22 26 50 94

HENTER OG BRINGER
GLASS EKSPERTEN

BØLER SENTER
Bølerlia 2
Tlf. 22 26 52 59
RYEN
Enebakkvn. 135
Tlf. 22 19 28 30

LAMBERTSETER
FOTO

Tlf. 22 28 05 03
LAMBERTSETER SENTER

Støtt apotekene
i lokalmiljøet
Lambertseter
Apotek

Langbølgen 1, 1150 Oslo

krinkelkroken
Kaffe – Te – Gaver

Manglerud Senter
Tlf. 22 27 14 70

Ekebergvn. 235
1162 Oslo

Tlf. 22 74 70 75
Fax 22 74 65 12

NYLAGET FISKEPUDDING og
HJEMMELAGDE KOLJEKAKER
hver dag

Åpent mandag–fredag kl. 10.00–18.00
STENGT LØRDAGER

Hilsen
Storm B. Johnsen
DISTRIKTETS SPESIAL-
FORRETNING I FISK OG VILT
Lambertseter kjøpesentrum – Tlf. 22 28 82 42

BØLER APOTEK

Mandag–Fredag 09.00–17.00
Lørdag 09.00–13.00

Bøler Senter, Bølerlia 2–4, 0691 Oslo – Tlf. 22 26 44 95

OPPSAL APOTEK

Mandag–Fredag 09.00–17.00
Lørdag 09.00–13.00

Haakon Tveters vei 94, 0686 Oslo – Tlf. 22 26 11 97

WRIGLEY Scandinavia AS

Selskapsmat
Tlf. 22 67 64 90

FRITIDSHJØRNET AS

Lambertseter senter
Tlf. 22 29 73 75

TA EN OPTISK SYNSPRØVE
Bøler Brillesenter & Ur A/S

Vi mottar for reparasjon alle
typer stueur, veggur og gulvur

BØLER SENTER – Tlf. 22 26 22 68

Hans Furu

Løvsetfaret 118, 1188 Oslo
Tlf. 22 29 65 66 • Fax. 22 29 91 67 • Mobil: 94 34 12 18

Let's make things better.

PHILIPS

STATOIL

Service Østensjø

Låvevn. 70 – Tlf. 22 26 33 35

Mitt Østensjøvann

Fotograf Dag Eivind Thorenfeldt

Lapsete, i lett og ledig gange krysser portrettør, kjendis, fugletitter og Østensjøvenn Dag Eivind Thorenfeldt Østensjøveien og vandrer med sikre skritt mot et av Parkvesenets mange bord. Smil og latter, sterke meninger om dette og hint kjennetegner gutten bak gigantiske «Grønn» sist sommer og fotoutstillingen «Thorenfeldt». Vokst opp et steinkast fra Østensjøvannet – nærmere bestemt i Bogerudveien 43 – og med foreldre som var opptatt av natur, måtte det bli fugletitting, eller? Den gang vokste man opp for å spille fotball. Men einstøingen Dag valgte altså fugl. Nå setter han pris på å ha fått lov til å være «sær».

Om det er Dags falkeblikk som har utviklet hans eminente fotokunst, eller fotokunsten som har utviklet falkeblikket skal være usagt. Detaljene får han i allefall med seg!!!!!!

Skolegangen fikk en knekk vår og høst i takt med fugletrekking. Opptil 15 timer i døgnet kunne unge Thorenfeldt observeres ved Østensjøvannet. Likefullt sier hans lærere at han var en rolig og stille gutt med pen oppdragelse. I dag er han kjent for å være uredd. Den stilleste gutten i klassen er for lengst historie. Sent utviklet, sier han. Latteren runger.

Etter barne og ungdomsskole på henholdsvis Rustad og Skullerud, ble apostlenes hester brukt daglig langs Østensjøvannet til Holtet videregående skole. Planen var å studere biologi, men rastløse folk kan jo ikke studere.

Dag, skru tida tilbake. Del observasjoner ved Østensjøvann med «Sothøna»s lesere.

– 70-tallet. 72 – kanskje. Jeg satt i åsen vest for Bogerudmyra. En

jaktfalk satte seg i et bjørketre like ved meg. Helt sprøtt! (latter). I 74 så jeg vannrikse. Stor opplevelse. I oktober 75 observerte jeg fem fjellerker. Rått! Svartstrupa som ble ringmerket i 77. Vi var vel en 6 – 8 stykker. Husker godt en dverglo hekket – det også på 70-tallet.

I år så jeg – med egne øyne – 750 kortnebbgås trekke nordover over Tallbergåsen. Utrolig!

Thorenfeldt viser med hele seg en vannvittig glede over observasjonene. Her er det takknemlighet over hva Østensjønaturen har gitt ham.

– Sivhauk har jeg også sett i år. Tenk deg det 'a, midt i byen. Skjønner 'u!

Den sjeldne lappfiskanda er her så og si årlig – fortsatt! Det er helt rått – helt rått!

Landets mest vanlige fugl – løv-

sangeren – syngende allerede 14. april – en opplevelse på 80-tallet sammen med Jon Solberg. (Han som har tegnet ØVVs logo. Redaksjonens merknad).

Ellers hekket enkeltbekkasin, vipe og knoppsvane her før. Veien på østsiden må ta skylden for at de to førstnevnte artene ikke hekker her lenger.

Hvordan synes du Oslo kommune har forvaltet området?

Et øyeblikks taushet. Dag Eivinds ansikt blir alvorlig, meget alvorlig.

– En demonstrasjon av trangsynthet. Gjennom årene har det dukket opp plener som aldri burde vært her. Turveiene går alt for nær vannspeilet. Det er en skandale med all klippingen. Jeg blir deprimert over forvaltningen. Det er rett og slett ukvalifiserte mennesker som forvalter området. Kommunen

har ikke greidd å ta vare på vannet. Se på Sverige. Der finner vi en helt annen holdning. Se hva de har greidd å få til med Hornborgarsjøen. Jeg blir ekstremistisk av den totale mangel av forvaltning på naturens premisser. Spreng fotballbanene! Jeg er ikke imot idrett, men banene skulle vært lagt andre steder. Jeg vurderer stadig sivil ulydighet - skal jeg pløye opp veiene? Veien på østsiden av vannet har vært enormt skadelig for fuglelivet. Da den skulle bygges, ble jeg så forbannet at jeg skar bort peilepinnene til Park- og idrett.

På Østensjø gård kunne Oslo kommune lagd et kjempesenter for natur-, kultur og miljø. Så presterer AP-byrådet å la være å kjøpe gården. De kunne jo fått den gratis. Skandale! Ikke spør om hva svenskene ville gjort i et tilsvarende tilfelle!

Nå må det bli slutt på transsyntheten! De områdene de antikvariske myndighetene ikke freder, må naturvernmyndighetene se å få fredet. Buffersonene som er igjen må sikres.

Flere av øyene i vannet er i faresonen. Myndighetene må sette i gang strakstiltak for å sikre disse.

Kjøkkenhagene nedenfor Eterfabrikken må vekk! Det er bare i Norge at man anlegger kjøkkenhager i et naturområde!

Ellers irriterer arrogante hundeeiere som ikke har kjeledeggen sin i bånd. Hundeeiere som ikke følger båndtvangen, må få bot. Skjønner de ikke dette, må hunden avlives.

Jeg har også snakket til flere fiskere her nede. En gang skjøt de med gevær etter unge Thorenfeldt! (Igjen latter). Naturfotografene må også bruke hue! De må ligge unna de sårbare områdene.

Myndighetene må sørge for at det ansettes vakt med politimyndighet ved Østensjøvannet.

Jeg er dypt skuffet over den manglende naturvernviljen som demonstreres ved Østensjøvann. Det er manglende forståelse for natur og forakt for ressursene. Dette er et område vi har lånt av våre barn. Jeg er skuffet og deprimert over miljøvernmyndighetenes totale mangel på engasjement.

Hvilke fremtidsmuligheter ser du ved Østensjøvannet?

Fuglelivet er – tross alt – forbausende bra. Antall laksender som observeres nå, er atskillig større enn på 70-tallet. Toppdykkerbestanden har økt. Det viser at det fortsatt er «hold» i området. Men hvis det ikke gjøres noe med vannkvaliteten kan vi få et økologisk krakk her. Utenfor reservatet er det også et rikt og variert planteliv. ØVVs insektundersøkelse avslører også gode kvaliteter. Bogerudmyra er spesielt spennende for det ligger isolert fra folk. Selv har jeg sett rev, rådyr, grevling, hare, mink og til og med elg i dette området midt i byen.

Kort sagt, få veiene lengre unna vannspeilet – dette må folk skjønne, et slikt syn kan ikke være konfliktfylt – og skap større helhetlige delområder, få bedret

vannkvalitet, slakt gjessene slik at plenene har sjanse til å gro igjen, få anlagt et fugletårn på hver side av vannet, og Oslo vil ha et unikt våtmarksområde for all fremtid. Dette område gir tusenvis av mennesker verdier som ikke lar seg måle i kroner og øre.

Slaget om Abildsø gård ser ut til å være vunnet, men bygningene er ikke reddet for det.

Hva vil du anbefale Selvaag?
– Selvaag har gjort mye bra for byen. Han har nå en unik sjanse til å profilere seg og sitt firma på en fremtidsrettet positiv måte. Jeg oppfordrer ham med dette til å gi Abildsø gård som en gave til Oslo by. Dette vil være en generøs handling overfor byen og våre etterkommere. Deretter må politikerne la være å slå politisk mynt på området, og trekke i samme retning uansett politisk farge. De må anlegge et gårdsbruk med et natur- og kultursenter her slik at Østensjøområdet styrkes.

Politikerne må forstå hvilke muligheter det er ved Østensjøvannet. At Oslo kommune ikke kjøpte Østensjø gård, var en skandale for mye. Abildsø gård er siste sjanse til å skape et natur-, miljø- og kultursenter som Oslos befolkning fortjener.

Det er sprøtt å ha et slikt område innenfor byggesonen. *Nå må, understreker må, politikerne forstå*, avslutter Thorenfeldt med dirrende stemme.

Dag Thorenfeldt, intervjuet av Finn

Visste du at:

- det er observert 164 fuglearter siden tellingen ble gjennomført i 1991
- det i perioden 1950–1963 ble observert 141 fuglearter.
- det er observert 8 nye fuglearter ved vannet siden 1991.
- det er observert 202 fuglearter ved Østensjøvannet gjennom tidene.

Visste du at:

- det er påvist 153 plantearter i Oppsalskrenten, flere av dem sjeldne.
- det er påvist tre rødlistearter på Bogerudmyra: Kjempestarr, vasstelg og storandemat.
- hele området rundt Østensjøvannet huser 442 plantearter.
- strandløk er påvist ved Abildsø gård.

Fuglearter observert ved Østensjøvannet i 1996

AV KNUT EIE — NORSK ORNITOLOGIS FORENING AVDELING OSLO OG AKERSHUS

Totalt ble 128 arter observert ved Østensjøvannet i 1996.

TOPPDYKKER

Podiceps cristatus

10-15 par hekker i vannet, de fleste i vannets sørlige del.

STORSKARV

Phalacrocorax carbo

16 ind. 7.4.96 og 6 ind. 17.5.96.

GRÅHEGRE

Ardea cinerea

Enslige individer ble sett ved vannet gjennom sommerhalvåret. 3 ind. 14.4.96 og 4 ind. i nordenden av vannet 13.8.96. 3 ind. var her i september.

KNOPPSVANE

Cygnus olor

2 ind. 13.4 - 15.4.96. 13 ind. i flukt over vannet 26.4.96. 3 ind. holdt til i vannet primo mai 96.

SANGSVANE

Cygnus cygnus

5 ind. 9.4.96 og 6 ind. 10.4.96.

GRÅGÅS

Anser anser

En tallrik art ved vannet. Flere par hekker.

SÆDGÅS *Anser fabalis*

1 ind. i april og mai 1996.

KORTNEBBGÅS

Anser brachyrhynchus

1 ind. april og mai 1996. 5 ind. på trekk 31.5.96.

SNØGÅS

Anser caerulescens

6 ind. holdt til i vannet gjennom hele sommeren t.o.m. 25.9.96. 7 ind. ble sett 21.4.96.

KANADAGÅS

Branta canadensis

Hekker i vannet. Tallrik.

Storskarv

HVITKINNGÅS

Branta leucopsis

Hvitkinngjess holdt til ved vannet gjennom hele sommerhalvåret.

BRUNNAKKE

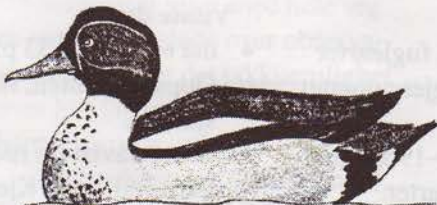
Anas penelope

Arten opptrer regelmessig både vår og høst i Østensjøvannet. 1 hann overvintret vinteren 95/96.

KRIKKAND

Anas crecca

Arten opptrer regelmessig i trekktiden. 1 hann overvintret vinteren 95/96.

Krikkand

KNEKKAND

Anas querquedula

Et par 23.4.96.

SNADDERAND

Anas strepera

2 hanner 1.5.96.

STOKKAND

Anas platyrhynchos

Dette er den vanligste anda i området. 350 ind. 14.1.96.

SKJEAND

Anas clypeata

1 ind. 17.5, 2 ind. 16.7 og 3 ind. 13.8.96.

STJERTAND

Anas acuta

1 ind. ved Smedbergbekken 1.9 - 6.9.96.

TOPPAND

Aythya fuligula

Hekkebestanden er på ca. 15 par. 2 hanner 24.2 var de første i 1996.

BERGAND

Aythya marila

Et par 17.5.96.

TAFFELAND

Aythya ferina

Et par syd for Bekkasinmyra 11.5 - 12.5 og 1 ind. i nordenden av vannet 15.7.96.

KVINAND

Bucephala clangula

Kvinender holdt til i Østensjøvannet gjennom det meste av året. Dette dreier seg om oversomring, og det var ikke noe som tydet på at kvinanda hekket her. Mest vanlig i trekktiden vår og høst.

LAPPFISKAND

Mergus albellus

En hunn holdt til i vannet ultimo april 1996.

Laksand

LAKSAND

Mergus merganser

Arten ble observert regelmessig i trekkperioden.

SIVHAUK

Circus aeruginosus

En ung hann seilte over vannet 21.5.96.

SPURVEHAUK

Accipiter nisus

Spurvehauken er den rovfuglen man ser oftest i området. Det er flere observasjoner av enslige og parvise fugler gjennom hele året. Den blir sett regelmessig.

HØNSEHAUK

Accipiter gentilis

Enslige ind. ble sett i april 1996.

MUSVÅK

Buteo buteo

1 ind. 9.4, 22.4 og 2 ind. 20.8.96.

FISKEØRN

Pandion haliaetus

Fiskeørna fisket i vannet i juli.

TÅRNFALK

Falco tinnunculus

Et ind. holdt til ved vannet i april og mai 96.

LERKEFALK

Falco subbuteo

Et ind. 22.4.96.

DVERGFALK

Falco columbarius

Et ind. ultimo april 96.

VANDREFALK

Falco peregrinus

Vandrefalk jaktet hettemåker her i mai.

SIVHØNE

Gallinula chloropus

Hekker i vannet.

SOTHØNE

Fulica atra

Hekker i vannet. 3 ind. 24.3 var de første for 1996.

11-77

TJELD

Haematopus ostralegus

1 ind. 12.7.96.

VIPE

Vanellus vanellus

Ble observert noen få ganger på trekket i april. 18 ind. 7.4.96 og 28 ind. 8.4.96.

TEMMINCKSNIPE

Calidris temminckii

Et ind. ble observert 16.5.96.

ENKELTBEEKKASIN

Gallinago gallinago

Noen enslige ind. ble sett under trekktiden vår og høst.

DOBBELTBEEKKASIN

Gallinago media

Observert på trekket.

BRUSHANE

Philomachus pugnax

Observert på trekket.

SKOGSNIPE

Tringa ochropus

5 ind. ble sett 22.4.96. Regelmessig på trekket i april og mai i lite antall.

GRØNNSTILK

Tringa glareola

Enslige ind. i april og mai.

GLUTTSNIPE

Tringa nebularia

Enslige ind. ble sett i april og mai.

RØDSTILK

Tringa totanus

Observert på trekket.

STRANDSNIPE

Actitis hypoleucos

Dette er den vanligste vaderen i området. Ble sett regelmessig gjennom hele sommerhalvåret, men var vanligst i mai, juli og august når den er på trekk.

STORSPOVE

Numenius arquata

Småspove

Arten ble observert på vårtrekket. Minst 30 ind. 23.4.96.

SMÅSPOVE

Numenius phaeopus

39 ind. skal være sett 23.4.96.

DVERGMÅKE

Larus minutus

1 ind. 17.8 og 25.8.96.

HETTEMÅKE

Larus ridibundus

Hettemåke er den tallrikste hekkende arten i Østensjøvannet. I 1996 ble det talt 1830 par hettemåker. Ved en telling av antall reir 9.mai 1991 ble det talt 1590 hekkende par. Dette er en nedgang i forhold til 1974 hvor tallet var 2246 par.

FISKEMÅKE

Larus canus

Fiskemåke holdt til i vannet gjennom hele året. Om sommeren var det bare enslige eller noen få som ble sett, men vår og høst var de litt mer tallrike.

SILDEMÅKE

Larus fuscus

Sildemåke ble sett regelmessig i vannet fra mars til september. 70 ind. ble sett 21.4.96.

GRÅMÅKE

Larus argentatus

Arten blir sett regelmessig gjennom hele året, ofte i stort antall.

SVARTBAK

Larus marinus

Svartbak ble sett i vannet gjennom hele året.

MAKRELLTERNE*Sterna hirundo*

Noen makrellterner ble sett i vannet i mai og juni.

BYDUE*Columba livia*

Vanlig i området hele året.

RINGDUE*Columba palumbus*

Ringdua er vanlig i området fra mars til primo oktober. Hekker i skogen omkring vannet. Minst 600 ind. ble sett 8.4.96.

SKOGDUE*Columba oenas*

5 ind. 8.4, 2 ind. 9.4 og 1 ind. 10.4 og 14.4.96.

TYRKERDUE*Streptopelia decaocto*

1 ind. ble sett 29.9.96.

TÅRNSEILER*Apus apus*

Arten er vanlig i sommerhalvåret.

SVARTSPETT*Dryocopus martius*

Et ind. 8.4 og 14.7.96.

GRØNNSPETT*Picus viridis*

Dette er den vanligste spetten i området. Den ble observert gjennom hele året. Hekking ble konstatert, og det er mulig det dreide seg om 2 par.

FLAGGSPETT*Dendrocopos major*

Arten ble observert bare noen få ganger gjennom hele året.

SANGLERKE*Alauda arvensis*

Denne ellers så vanlige arten ble observert bare noen få ganger, og da i trekkiden vår og høst. 20 ind. ble sett i april 1996.

SANDSVALE*Riparia riparia*

Flere ind. blir sett over vannet i mai og juni.

LÅVESVALE*Hirundo rustica*

Arten er vanlig om sommeren. Hekker i området.

TAKSVALE*Delichon urbica*

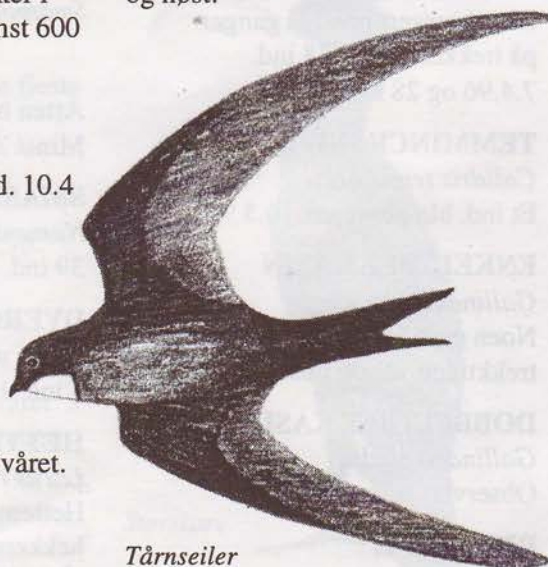
Arten er vanlig om sommeren. Hekker i området.

TREPIPLERKE*Anthus trivialis*

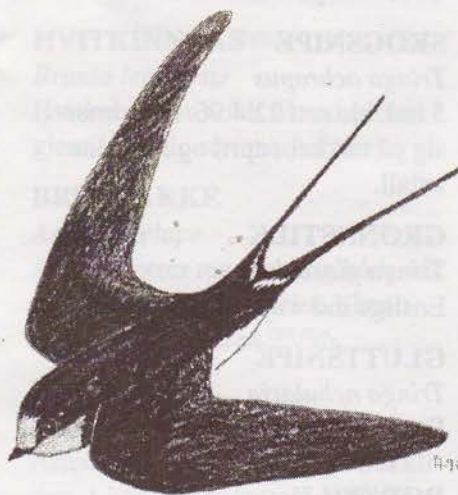
Arten blir registrert på trekket.

HEIPIPLERKE*Anthus pratensis*

Arten er vanlig på trekk både vår og høst.

Tårnseiler

Låvesvale

GULERLE*Motacilla flava*

En del fugler holdt til på de store gressplenene under trekket vår og høst. Underarten såerle dominerer, men sørlig gulerle ble også sett på vårtrekket.

VINTERERLE*Motacilla cinerea*

Vintererle hekker i området med

minst et par. Den ble sett regelmessig fra slutten av mars til oktober.

LINERLE*Motacilla alba*

Vanlig i sommerhalvåret. Hekker i området.

SIDENSVANS*Bombycilla garrulus*

Minst 250 ind. ble sett 8.1.96.

Det ble sett store flokker denne vinteren.

FOSSEKALL*Cinclus cinclus*

1 ind. holdt til i Bølerbekken 25.3 og 26.3.96.

GJERDESMETT*Troglodytes troglodytes*

Arten ble observert regelmessig om våren og sommeren, også syngende.

JERNSPURV*Prunella modularis*

Mye tyder på at jernspurv hekker i skogen på vestsiden av vannet med noen få par.

RØDSTRUPE*Erithacus rubecula*

Arten er vanlig i sommerhalvåret. Den hekker i området.

BLÅSTRUPE*Luscinia svecica*

1 ind. 16.5.96.

RØDSTJERT*Phoenicurus phoenicurus*

1 ind. 17.5.96.

STEINSKVETT *Oenanthe oenanthe*

Enslige ind. under vårtrekket 4.5 og 20.5.96.

BUSKSKVETT*Saxicola rubetra*

1 ind. 1.5. og 16.5.96. 2 ind. holdt til her i september 96.

SVARTTROST*Turdus merula*

Den ble observert jevnlig fra begynnelsen av mars til ut i oktober. Hekker. Overvintrende fugler er også i området.

RINGTROST

Turdus torquatus
1 ind. 21.4.96.

GRÅTROST

Turdus pilaris
Den vanligst trosten. Ble observert hele året, selv om det var færre fugler her om vinteren.

MÅLTROST

Turdus philomelos
Ble sett og hørt syngende i april og mai.

RØD Vingetrost

Turdus iliacus
Arten ble observert regelmessig fra mars til oktober. Hekker i området.

DUETROST

Turdus viscivorus
Enslig ind. ble sett på trekket 6.4 og 8.4.96.

RØRSANGER

Acrocephalus scirpaceus
Fra takrørbeltet langs Østensjøvannet hører man om sommeren flere rørsangere som synger.

TORNSANGER

Sylvia communis
Tornsangeren forekommer i passende biotoper rundt vannet.

MØLLER

Sylvia curruca
1 møller sang 16.5 og 17.6.96.

Møller

HAGESANGER

Sylvia borin
Arten hekker i området.

MUNK

Sylvia atricapilla
Munk hekker i området.

BØKSANGER

Phylloscopus sibilatrix
1 ind. observert 17.5.96.

LØVSANGER

Phylloscopus throchilus
Arten er vanlig i sommerhalvåret. Den hekker i området.

GRANSANGER

Phylloscopus collybita
Arten ble sett på vårtrekket i april og mai.

FUGLEKONGE

Regulus regulus
Ble registrert regelmessig i lite antall gjennom hele året. Mye tyder på at den hekker i skogen på vestsiden av vannet.

GRÅFLUESNAPPER

Muscicapa striata
Arten hekker i området med minst et par. Unger ble obs. 16.7.96.

SVARTHVIT FLUESNAPPER

Ficedula hypoleuca
Flere par hekker i kasser rundt Østensjø Gård.

GRANMEIS

Parus montanus
Det forligger spredte observasjoner fra hele året, men storparten er fra høsten. Den hekker i barskogen på vestsiden av vannet.

TOPPMEIS

Parus cristatus
Arten er ganske vanlig i Østmarka, og om høsten streifer noen omkring og kommer bl.a. til Østensjøvannet. Den blir sett uregelmessig i barskogen på vestsiden av vannet gjennom store deler av året.

SVARTMEIS

Parus ater
Spredte observasjoner fra vår, sommer og høst. Mulig at den hekker i skogen på vestsiden av vannet.

BLÅMEIS

Parus caeruleus
Arten er vanlig hele året. Den hekker i området.

KJØTTMEIS

Parus major
Arten er vanlig hele året. Den hekker i området.

SPETTMEIS

Sitta europaea
Arten ble sett regelmessig gjennom hele året. Mye tyder på at den hekker.

TREKRYPER

Certhia familiaris
Arten ble sett regelmessig gjennom hele året. Det er mulig at den hekker i området.

NØTTESKRIKE

Garrulus glandarius
Fra september til desember ble nøtteskriker ofte sett rundt vannet.

SKJÆRE

Pica pica
Arten er vanlig hele året. Den hekker i området.

NØTTEKRÅKE

Nucifraga caryocatactes
I august, september og oktober ble det observert flere nøttekråker i området. 1 ind. 2.3.96. 2 ind. 24.3.96 viste karakterer lik den sibirske underarten. Det kan ha vært noen etternølere fra høsten 1995 da sibirnøttekråkene invaderte landet.

KAIE

Corvus monedula
Gjennom hele året ble det observert kaier.

KRÅKE

Corvus corone
Kråka er vanlig hele året. Den hekker i området. Minst 3 delvis albino unge kråker holdt til ved Bogerudmyra. De hadde mye hvitt på vingene.

RAVN

Corvus corax

1 ravn ble sett i september.

STÆR

Sturnus vulgaris

I juli og begynnelsen av august pleier det å overnatte en enorm mengde med stær på småøyene i sørenden av vannet. Dessverre var det vanskelig å anslå antallet, men den 16.7.96 ble mengden anslått til minst 2000 stær. Arten hekker i området.

GRÅSPURV

Passer domesticus

Gråspurven ble sett regelmessig gjennom hele året, men aldri i stort antall.

Gråspurv

PILFINK

Passer montanus

Arten er vanlig i området hele året, ofte i stort antall. Fra juli og utover opptrådte arten ofte i store flokker. Omkring Østensjøvannet er pilfinken mye vanligere enn gråspurven.

BOKFINK

Fringilla coelebs

Arten er vanlig fra mars til oktober. Den hekker i området.

BJØRKEFINK

Fringilla montifringilla

Arten ble observert regelmessig på trekk både vår og høst. De største flokkene ble sett på vårtrekk. 20 ind. ved vannet i januar 96 og over 100 ind. var der 11.2.96.

GRØNNFINK

Carduelis chloris

Den er vanlig hele året. Arten hekker i området.

Tjeld

STILLITS

Carduelis carduelis

Arten blir sett regelmessig hele året med maks. 15 ind. 22.4.96. Det er flere observasjoner nå enn i tidligere år. Til sammenligning ble det i 1991 kun observert: 1 ind. 3.8, 2 ind. 21.9. og 6 ind. 29.10.96.

GRØNNISISIK

Carduelis spinus

Arten holdt til i området de første månedene og de siste månedene av året.

TORNIRISK

Carduelis cannabina

Et ind. 25.8.96.

BERGIRISK

Carduelis flavirostris

15 ind. 24.4.96.

GRÅISISIK

Carduelis flammea

Arten ble sett regelmessig i flokker i perioden januar til april og i perioden november og desember, ofte sammen med grønnsisik. Minst 400 ind. ble sett 6.2.96.

KONGLEBIT

Pinicola enucleator

5 ind. 29.1.96.

DOMPAP

Pyrhula pyrrhula

Arten ble observert regelmessig i lite antall fra januar til mai og fra september og ut året.

GULSPURV

Emberiza citrinella

Arten holdt til rundt vannet hele året bortsett fra en periode midt på sommeren.

SIVSPURV

Emberiza schoeniclus

Denne buskspurven hekker i takrørbeltet og busker rundt Østensjøvannet. Arten holder til langs vannet fra mars til oktober.

LAPPSPURV

Calcarius lapponicus

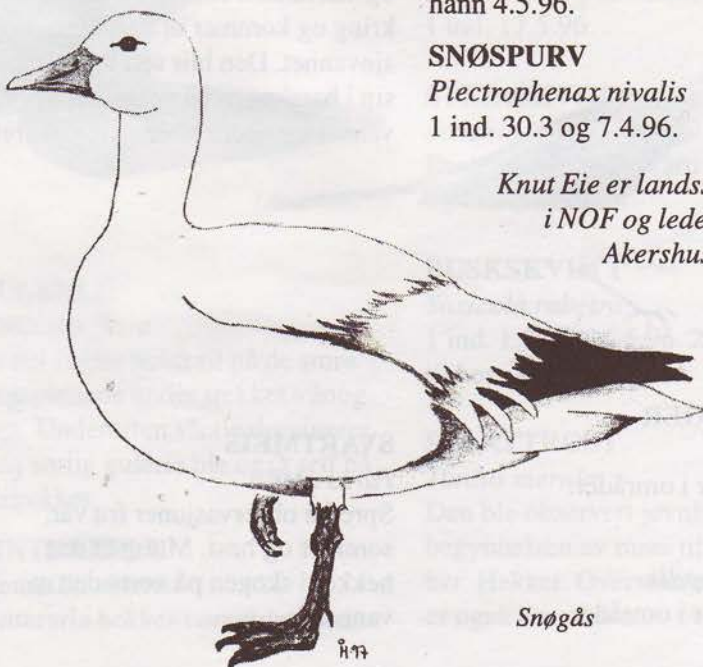
3 hunner 22.4, 4 hanner 1.5 og 1 hann 4.5.96.

SNØSPURV

Plectrophenax nivalis

1 ind. 30.3 og 7.4.96.

Knut Eie er landsstyremedlem i NOF og leder av Oslo og Akershusavdelingen.

Snøgås

Arvingenes side

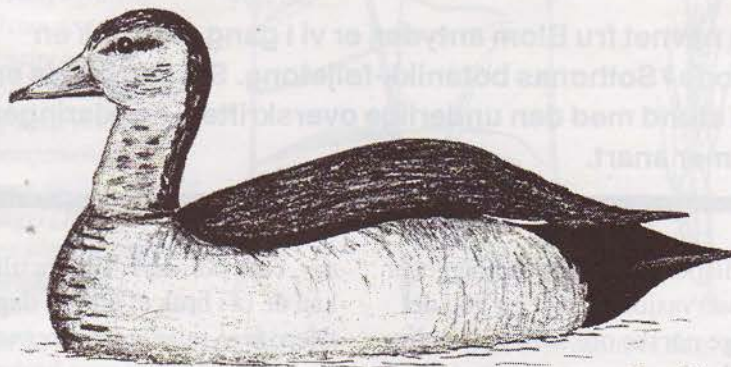
AV FINN ARNT GULBRANDSEN

Snadderand

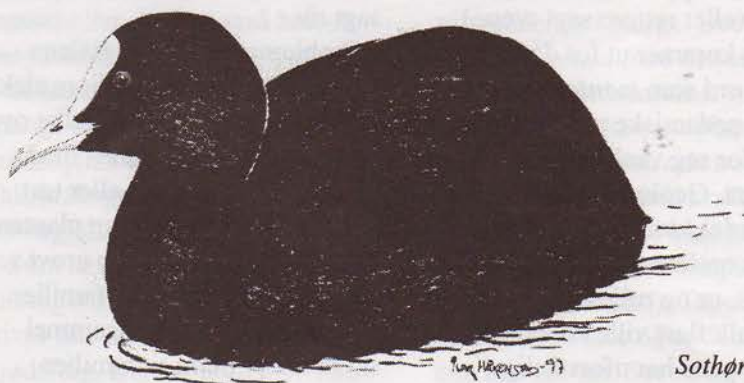
Snadderanda er noe mindre og slankere enn stokkanda. Kroppsformen er lik stokkandas.

Hannens praktdrakt gir et grått inntrykk med brunlig hode og svart over- og undergump. Faktisk virker hele bakkdelen svart. Et unntak er halefjærene. Nebbet er mørkegrått. Hunnen er meget lik stokkand-hunnen. Både han og hunn har et hvitt vingespeil, men vingespeilet til hunnen er mindre enn hannens.

Snadderanda forekommer i store, næringsrike innsjøer med åpne vannflater. Kyststrekninger med mye vegetasjon er også partier som får besøk av snadderanda. På nittitallet har snadderanda besøkt Østensjøvannet de aller fleste årene. Arten er ganske sky. Paret får 8–12 egg. Hunnen ruger i ca. 25 døgn. Aplantedeler utgjør hovedmengden av kostholdet.

Snadderand

Sothøne

Sothøne

Sothøna er Østensjøvannets Venners symbol. Den er en karakterart for vannet. I 1995 ble det anslått at ca. 20 par hekket her. Tilholdsstedet er næringsrike dammer og sjøer. Det er en kompakt og rund fugl. Lite hode og kort hale. Den er ensfarget sort med hvitt nebb og panne-bliss. Øye er rødt, beina er kraftige og grågrønne. Arten beveger seg med nikkende hode-

beveglser enten den er i vann eller på land. Når den skal lette, løper den på vannflaten. Sothøna spiser først og fremst plantekost, men kan også ta bløtdyr, mark, insekter, småfisk og til og med frosk. Ved Østensjøvannet kan en også observere at den spiser brødsmler. Den er blitt uredde ved vannet. Våren 96 hekket det et par i putten som hvert år ligger syd for parkeringsplassen.

Dammen er nesten alltid tørket ut når juni nærmer seg.

Gråsugg

Gråsuggen er et krepsdyr som lever på bunnen i strandsonen. Den vokser uvanlig fort i Østensjøvann. Det skyldes antakelig et rikelig matforråd i vannet. Gråsuggen kan bl. a. spise snegler.

Visste du at:

- et voksent tre pumper opp om lag 80 liter vann pr. dag
- trærne regulerer fuktigheten og renser luften
- et tre produserer ca. 370 liter surstoff pr. time.
- treets rotsted virker regulerende på vannavløpet som en svamp.
- et tre fordamper i underkant av 6 liter vann i timen.
- jord, røtter og små levende vesener renser vannet.
- et tre filtrerer 7000 kg støv og gift pr. år.
- det tar flere tiår før et tre er «fullvoksent».

- et tre er beroligende å se på.
- et tre gir bolig til fugler som er hyggelig å ha på eiendommen.

Derfor skal du tenke deg svært grundig om før du feller et tre. *Det tar noen få minutter å felle og kanskje 70 år før du har et tilsvarende.*

Siv^D og siv^F, fru Blom

JAN WESENBERG

Som navnet fru Blom antyder, er vi i gang med nok en episode i Sothønas botanikk-føljetong. Slå deg til tåls en liten stund med den underlige overskriften. Forklaringen kommer snart.

Innfallsporten til dette innlegget er en observasjon: Det er en god del vanlige norske ord som vi i dagligtalen bruker i en annen betydning enn når ordet brukes som faguttrykk. En som ikke selv tilhører kokkefaget sperrer gjerne opp øynene (eller rettere sagt ørene) når man kommer ut for dette fagets bruk av ord som *montere* og *legere*. Jussens pedantiske og pirkete bruk av i og for seg vanlige norske ord er berømt. Geologer insisterer på å bruke ordet *jord* i en uvant betydning som omfatter både sand, elvegrus, ur og rullestein – i tillegg til det folk flest ville kalle jord. At vitenskapene har uforståelige fremmedord som faguttrykk er vi jo vant til, men når «normale ord» opptrer som faguttrykk og betyr noe litt annet enn til vanlig, stritter vi gjerne imot og blir krangleverne – selv om vi alle innenfor rammen av dagligtalen uten problemer håndterer både flertydige ord og ord som brukes i overført betydning.

Siv er også et slikt ord. I dagligtalen bruker vi gjerne ordet i betydning «grasliknende planter som vokser vått». Alt som ser grasaktig ut (dvs. smale lange blader og strå med mange, små og uanselige blomster) og som vokser i vannkanter faller dermed inn under dagligtalens *siv*-begrep. Vokser plantene tørrere, vil vi gjerne kalle dem *gras* eller *strå*.

Nå har det seg slik at biologer gjerne vil ha begreper for naturlige slektskapsgrupper av arter. I noen tilfeller konstruerer de nye norske ord – slik som *nakenfrøete*, *kryp-*

dyr, eller *pattedyr*. I andre tilfeller kan de ta i bruk et ord fra dagligtalen: *fugl*, *muslinger*, *bregner*. En tredje variant er at man bruker et ord fra dagligtalen, men justerer betydningen litt. Dette er tilfellet med ord som *mose*, og altså som sagt *siv*.

Problemet med dagligtalens «*siv*» er at grensene mellom slektskapsgruppene i dette tilfellet overhodet ikke faller sammen med plantenes valg av vått eller tørt voksested. De grasaktige plantene i vår del av verden lar seg grovt sett måke i tre hauger, eller familier som botanikerne etter gammel skikk kaller dem: *sivfamilien*, *starrfamilien* (også kalt halvgrasfamilien) og *grasfamilien*. Alle disse tre familiene omfatter såvel planter som vokser tørt som slike som vokser fuktig, f. eks. i vannkanter. Det er ikke på voksestedet en ser hvilket «folkeferd» en grasaktig plante tilhører, men på anatomien, først og fremst oppbygningen av blomstene. Og siden alle tre har svært små og uanselige blomster, er det ikke dem en først legger merke til hvis en ikke har erfaring med slikt. Så skal en overhodet bruke ordet *siv* i fagspråket, om en gruppe beslektede arter (og det har altså botanikerne valgt å gjøre) så er det *plent umulig* å gi dette fagbegrepet samme betydning som ordet har i dagligtalen. Vi har dermed to forskjellige begreper med samme ord (det språkvitere kaller homonymer): ett i dagligtalen og ett i fagspråket, kall dem gjerne *siv^D* («D» for dagligtale) og *siv^F* («F» for fag-

språk). Men selvsagt er det tungvint å til stadighet skulle bruke et ord i ulike betydninger. Det er derfor ikke rart at biologer unngår å bruke ordet *siv* i den tradisjonelle, dagligdagse betydningen – det føles rett og slett for upresist.

De mest iøynefallende sivene^D ved Østensjøvannet er ikke *siv^F*, men hører dels til starr-, dels til grasfamilien. På den annen side har vi en *siv^F*-art i området som stort sett vokser på tråkkslitte turveier og knusktørre fortauskanter, og som derfor ingen antakelig ville komme på å kalle for et *siv^D*.

Bidro dette til kaos eller til orden i tankene? Tja, både og, kanskje. Noen syns begrepsanalyse er morsom hjernegym, andre ikke. Noen syns heverte bokstaver i en tekst ser artig ut, andre syns det bare er irriterende. Og noen kan ikke finne noe som helst morsomt i kjedelige skapninger som *siv*. Ikke noe jeg kan gjøre med det.

Hva har vi så av forskjellige slags *siv^D* ved Østensjøvannet? Dette vil ta opp plass nok til flere nummer av Sothøna. I denne omgangen vil jeg presentere fire staselige planter som alle er mer eller mindre utpregete *siv^D*, og samtidig er *gras^F*. En botaniker vil kalle dem for *våtmarksgras*. De forekommer alle vanlig ved Østensjøvannet.

Først må vi si litt om hva som kjennetegner et *gras^F*. Som regel er grasfamilien svært lett å kjenne igjen på at stenglene (altså stråene, som vi ville si til daglig) er hule og har leddknuter. Er graset svært stort og grovt, blir det nesten noe bambusaktig over det – og ikke uten grunn, for bambus er *gras*. Ved hver leddknute på strået starter et blad som det første stykket danner et hylster (kalt bladslire) rundt stengelen, og som deretter går ut til sida som en bladplate – de

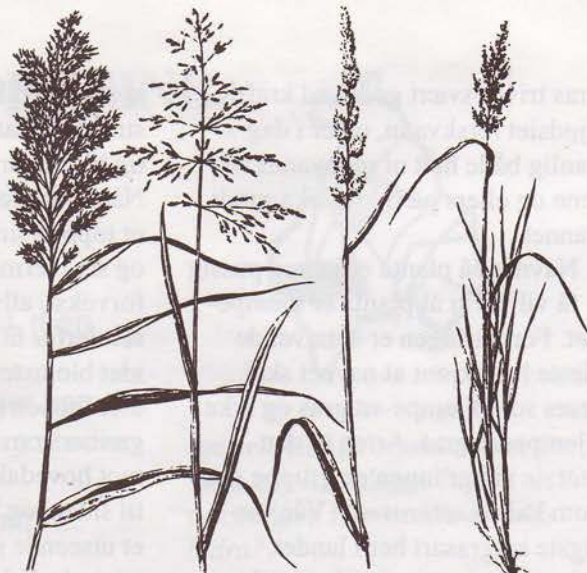
vanlige smale, grønne grasbladene. Ser vi nøye på hvordan bladene sitter på stengelen, kan vi som regel se at de står ut til to sider av stengelen – hvis et peker mot meg, vil bladet som sitter rett over det igjen, peke fra meg, neste igjen mot meg osv. Dette er selvsagt ikke så lett å se når graset ikke blir tillatt å utvikle stengler, slik som i en grasplen – da vil jo bladene stort sett komme fra bakkenivå alle sammen.

De mest karakteristiske og særpregete kjennetegnene på grasfamilien ligger ellers i blomstenes struktur og plassering. Vi skal ikke ta dette i detalj her. For dem som har støtt på ord som blomsterenhet, småaks, inneragner, ytteragner, forblad, svellegemer og snerp, holder det å si at alle disse begrepene er knyttet til grasfamilien og brukes ikke om andre plantegrupper. Kornslagene tilhører grasfamilien, og de fleste gras har blomsterstander som har en fjern likhet med enten havre eller rug/hvete/bygg. De første kalles toppgras, de andre aksgras.

Takrøret – vårt største gras

Mesteparten av «sivvegetasjonen» rundt Østensjøvannet utgjøres av takrørskog. Takrør er vårt største gras, og kan bli 3–4 meter høyt. Det har ganske stive, spisse, litt blågrønne blader som blir bortimot fem cm breie og innpå en halv-meter lange. Ofte er det en mengde bladlus på bladene. Bladene har et tydelig merke (en slags uryddig brett) tvers over bladplata – det kalles djevlebitt, og det er knyttet sagn til det på folkemunne. Takrøret blomstrer med en nydelig, stor, luftig, fiolett blomsterstand (arten er et utpreget toppgras) som

Fire markante våtmarksgras (eller «siv» i dagligtalen) ved Østensjøvannet: fra venstre takrør, kjempesøtgras, strandrør og vassrørkvein. Illustrasjonene er av Henning Anthon, og tatt fra Fægri (1970): Norges planter, bind III, Cappelen.

utover høsten og vinteren blir sølvfarget på grunn av en mengde flyvehår rundt fruktene. Takrør er typisk for sumpbeltene rundt næringsrike innsjøer og brakkvannspoller, og har også hatt stor betydning som bygningsmateriale – de karakteristiske stråtakene på mange danske og nederlandske landsbyhus er tekt med takrør. Takrørskogen er også svært viktig for fuglelivet.

Som nevnt er takrør typisk for næringsrike innsjøer, men den trives likevel ikke med *alt for mye* gjødsling. Det ser ut til å svekke planta. Også intenst beite gjør at den forsvinner. Ved Østensjøvannet finner vi takrør først og fremst der sumpvegetasjonen er intakt og danner breie belter – slik som nord for der kanalene slutter på begge sider av vannet. Takrør går få steder helt ut mot vannkanten – som regel danner andre arter den aller ytterste bredden. En av dem er den andre arten vi skal presentere, nemlig ...

Kjempesøtgras – et forvillet prydgas

Kjempesøtgraset er et karakteristisk innslag

rundt Østensjøvannet i dag, men har en relativt kort historie her. Det ble plantet ut av Håkon Tveter rundt århundre-skiftet, og forekommer ikke som opprinnelig viltvoksende i Norge. Det kom til landet sammen med moten med å pynte opp gårdsdammer med litt ekstra, eksotiske vannplanter. Dette er et stort gras (om enn noe spinklere enn takrør), med kraftige, opp mot et par cm breie blad med svært tydelig båt-formet bladspiss (som baugen på en kano). Toppen er også ganske stor og enda mer åpen enn hos takrør. Ser en nøye etter, vil en se at byggsteinene i toppen (det er dette som kalles småaks, altså til-svarende havrens «bjeller») har en helt annen utforming enn hos takrøret – de små skjellene de består av (som kalles agner) er få men lange og spisse hos takrør og mange men ganske korte og butte hos kjempesøtgras. Bruker du lupe og en flora, vil du kunne finne enda flere forskjeller, som vi skal la fare her. Kjempesøt-

Eksempel på et ord «mot strømmen»: det vanlige er at ord vandrer fra dagligtalen til fagspråket og får en mer presis betydning der. Denne annonsen er et eksempel på det motsatte – ordet krypdyr er fra først av et faguttrykk med et presist innhold, og er her lånt inn i dagligtalen i en langt mer omfattende og upresis betydning.

I biologien betyr krypdyr en slektskapsgruppe som omfatter krokodiller, skilpadder, firfislere og slanger – og altså ingen av de dyrene som nevnes i annonsen. Derfor virker denne annonsen rasende festlig på en biolog. Vi må jo ha vårt å le av vi også.

Ultrasonisk krypdyr-jager

- Produserer pulserende ultrasoniske lydbølger som krypdyrene skyr.
- Virker på rotter, mus, fluer, biller, maur, edderkopper mm.
- To sirener som hver gir frekvenser på mellom 30.000 og 65.000Hz.
- Dekker 370 - 468m². Mål: 120x98x70mm. Vekt: 500g.
- Drives av 230V-strøm (inkludert).
- Meget strømgjerrig (1W).

Best.nr. 04 12 11-47

(3stk à 199,90 / 10stk à 179,90)

kr 239,-

gras trives svært godt ved kraftig gjødslet ferskvann, og er i dag vanlig både helt ut mot vannkan-
tene og ellers på fuktmarka rundt vannet.

Navnet på planta er jo noe pussig – få vil vel si at planta er kjempe-
søt. Forklaringen er som vel de fleste har skjönt at navnet skal leses som kjempe-søtgras og ikke kjempesøt-gras. Arten er den største vi har innen en gruppe gras som kalles *søtgrasene*. Vår vanligste søtgrasart her i landet, mannasøtgras, er en plante på ca halvmeteren, med de samme båtformete bladene men med mer enn 1 cm lange, grønne småaks i en lang og spinkel topp. Den vokser svært vanlig i bekker og vannkanter i lavlandet, og finnes også ved Østensjøvannet.

Strandrør

Strandrør er likeledes et svært kraftig gras, som vi finner i større eller mindre bestander mange steder rundt vannet. På skuddene og bladene kan det minne om et noe forminket takrør, men med tynnere, ikke så stive og blågrønne blader. Et annet viktig skille sitter der bladplata går over i bladslira – der har takrøret bare en rad med

korte, bustliknende hår, mens strandrør har en brei, gjennomsliktig hinne som kalles slirehinne. Når strandrøret skal til å blomstre, er toppen smal og tett kjevleformet og ser nærmest ut som et slags forvokst, allsidig kornaks. Planta ser derfor ut som et aksgras. Men idet blomstene springer ut, forvandler toppen seg – en mengde greiner som før lå tett sammen inn mot hovedaksen, spriker på skrå ut til siden, og blomsterstanden får da et utseende som et lite juletre med tette, duskaktige greiner.

Vassrørkvein

Bak dette noe tungebrekkende navnet skjuler seg en av de vanligste plantene ved Østensjøvannet. De fleste litt fuktige engene rundt vannet er dominert enten av mjødukt (som fyller midtsommeren med teppe av velduftende, kremhvite blomsterdusker) eller av et smalbladet, noe gråaktig gras med lange blad som står opp og deretter bøyer seg over og henger ned, slik at den langt blankere og grønnere undersiden av bladet syns. Dette er vass-rørkvein. Dette graset er et par gode hakk mindre enn de foregående, men kan likevel nå opp til halsen på en voksen person.

Blomsterstandene er relativt åpne topper, ca 10 cm lange, med småaks (byggesteiner) som ser ut som små (2–3 mm lange) spisse syl-
er – bortsett fra akkurat under blomstringa, da de åpner seg og ser ut som *to* små syl-er som spriker fra hverandre. Blomsterstandene er før og under blomstring rødlig til grønnlig, men blir på samme måte som hos takrør etterhvert sølvfargete – dette graset har også svevehår rundt fruktene. Også her skal navnet leses som vass-rørkvein, ikke vassrør-kvein. Rørkveinene er ei litt vrien grasslekt – og spesielt har vassrørkvein (som er en lavlandsplante) en dobbeltgjenger, skogrørkvein, som går langt nord og høyt til fjells.

Da håper jeg at leseren føler at enda noen av plantene vi ser overalt rundt Østensjøvannet har fått et «ansikt» og et navn. Grasfamilien omfatter ellers en stor hærskare arter, også i områdene rundt Østensjøvannet – men de er små til middelsstore landplanter og kommer ikke inn under siv^D-begrepet. Neste gang får vi komme inn på andre siv^D - de som tilhører starrfamilien og sivfamilien.

Låvesvale.
Foto: Per Stensland

Kari, Finn og Johan med De grønnes miljøvernpris – solidaritet med naturen. Foto: Arne Nettum

NOF'ere i Spania 1996. Foto: Per Stensland

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

AVDELING OSLO OG AKERSHUS

Foreningen for fuglevern

Er du blant dem som ofte går langs Østensjøvannet, men som ikke helt vet hvilken fugl du ser eller hører?

Ønsker du å bidra til at også fremtidige generasjoner kan oppleve et variert fugleliv i Østensjøvannet og andre steder i Oslo og Akershus?

Kan du allerede en del om fugl og ønsker å ha sosialt samvær med andre fugleinteresserte?

Da bør du bli medlem av NOF Oslo og Akershus!

NOF ønsker deg velkommen

Norsk ornitologisk forening er en landsomfattende organisasjon for alle fugleinteresserte. Foreningen arbeider for å øke kunnskapen om fuglelivet og verne om fuglene og deres livsmiljø.

NOF Oslo og Akershus er din fylkesavdeling. Vi er idag ca. 400 medlemmer, men ønsker å bli flere. Foreningen ønsker deg derfor velkommen.

Østensjøvannet – en av våre viktigste fugle-lokaliteter

Østensjøvannet er blant de aller viktigste fuglelokalitetene vi har i våre områder. Både fordi den er av nasjonal betydning for flere arter, slike som toppdykker, sothøne og sivhøne, og fordi den er svært tilgjengelig for mange mennesker. Mange har lagt grunnlaget for en livslang interesse for fuglelivet nettopp ved Østensjøvannet. NOF holder årvisst flere ekskursjoner ved vannet.

Hva får du som medlem i NOF Oslo og Akershus?

- Du får muligheten til å lære mer om fuglene og deres livsmiljø
- Vi har ekskursjoner til fuglelokalitetene i Oslo, Akershus og andre steder i landet
- Du får eksklusive tilbud om turer til fugleområder i utlandet

- Vi holder medlemsmøter nesten månedlig, med interessante foredrag, flotte bilder, diskusjoner, konkurranser m. m.
- Du vil motta tidskriftet vårt – «Toppdykker'n» fire ganger i året
- Du får muligheten til å engasjere deg i naturvern

NOF passer for de fleste

Vi finner personer i alle aldre i vår forening. Noen er svært aktive, mens andre bare deltar på enkelte av aktivitetene. Det er noen høyt kvalifiserte biologer i våre rekker, men de fleste av oss er amatørornitologer. Kort sagt, du trenger ikke være fugleekspert for å bli medlem av NOF Oslo og Akershus.

Fuglevern har høy prioritet

Foreningen har et eget utvalg for vern av fuglelokalitetene i Oslo og Akershus. Denne gruppa arbeider spesielt med å registrere fugler og fuglebiotoper i den enkelte kommune, og gir informasjon til kommunens planleggere om

Jo flere vi er, jo sterkere er vi!

spesielt viktige områder. Det kan være gøy å kartlegge fuglelivet i nærmiljøet. Her kan du kanskje bidra?

Utenlandsturer

Vi arrangerer hvert år turer til utlandet. Dette pleier å være svært populært blant medlemmene. De siste årene har vi vært i Sverige, Danmark, Polen og Spania. Vi tar deg med til de beste lokalitetene og vi stiller med eksperter og lokale guider der det er nødvendig. Og alt til lave priser.

Hvordan bli medlem?

Du kan sende inn innmeldingsblanketten eller betale kontingenten til postgirokonto 08 03 37 05 043. Kontingenten ifor 1997 er 100 kr.

Du kan også melde deg inn ved å ringe en av følgende kontaktpersoner:

Ellen Andreasse

tlf. (p/j) 66 914154/22241219

Knut Eie

tlf. (p/j) 22508091/22798658

Per Stensland

tlf. (p/j) 67562913/22596139

Svein Dale

tlf. (p/j) 22712494/64948506

Innmeldingsblankett

Navn:

Adresse:

Postnummer og sted:

Sendes: Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oslo og Akershus
Boks 1050 Blindern, 0316 Oslo

Glimt fra insektundersøkelsen

AV MORTEN FALCK

Det har bestandig vært kjent at det er mange interessante insekter ved Østensjøvann. Særlig berømt har blomsterflua *Orthonevra erythrogona* vært - det er vel den eneste flua som noen gang har fått et eget innlegg i Oslo bystyre. For oss som samler insekter har det lenge vært et ønske å få foretatt en grundigere undersøkelse av insektfaunaen ved vannet. Er lille *Orthonevra erythrogona* alene om å være enestående, eller finnes det andre arter ved vannet som er like sjeldne?

Etter initiativ fra Østensjøvannets venner kunne entomolog Lars Ove Hansen ved Zoologisk museum og undertegnede i fjor sette i gang en større undersøkelse. Vi satte opp teltfeller, fallfeller og en lysfelle på forskjellige steder rundt vannet, og begynner nå å få en viss oversikt over fangsten. Materialet er veldig stort, og det vil ta lang tid før alt sammen er bestemt og katalogisert. Derfor har vi laget en foreløpig rapport, hvor vi legger fram det vi vet hittil. En grundigere rapport vil foreligge innen utgangen av dette året. Lars Ove har også gjennomgått litteraturen og funnet ut hvilke arter som er registrert fra Østensjøvann av tidligere samlere.

Foreløpig er vi oppe i et samlet tall på 724 arter. Det er et ganske høyt antall fra en så begrenset lokalitet. Bare antallet forteller at området er rikt og variert. 15 av disse artene er ikke tidligere registrert fra Norge. To av dem er nye for vitenskapen. Det er neppe tilfeldig at de to siste er to vepsarter. Vepsene utgjør en stor orden med trolig over 8000 arter i Norge, men den er svært dårlig undersøkt. Den insektforsker som kaster seg over vepsene, har gode sjanser til å gjøre spennende funn.

En av teltfellene plasserte vi i Oppsalskrenten, på svabergene over vannet på Oppsal-siden. Her gjorde vi mange spennende funn av arter som vil ha det varmt og

tørt. Blant disse er gravevepsene, som vi fant åtte forskjellige arter av her oppe. Vepsene bygger reir i tørre bakker, og flyr til andre steder for å fange insekter som de forer opp larvene sine med.

En annen interessant gruppe var rovfluene. De fleste av disse er slanke og hårete fluer som er middels store til store. De kan sitte i ro på bakken eller på en trelegg, så farer de plutselig av gårde og kaster seg over et forbiflyvende insekt. Byttet blir spiddet med rovfluas kraftige stikkesnabel, og innholdet suget ut. Rovfluene er en liten familie i Norge, med bare et tjuetall arter. Ni av dem fant vi ved Østensjøvann. På Oppsalskrenten fant vi fire arter, blant annet den lille, vevre *Leptogaster cylindrica*, som hører til på tørre enger, hvor den flyr forsiktig mellom gressstråene på jakt etter bladlus. Den er nok Norges minste rovflue. Men også den hårete gule rovflua, som er Norges nest største, fant vi her.

Blomsterfluene er godt representert i materialet. Foreløpig har vi registrert 93 arter, og det er helt sikkert ikke alle. Vi kan altså trygt si at området ved Østensjøvann huser en tredjedel av Norges drøyt 300 blomsterfluearter. Jeg kjenner ikke til noe annet sted i Norge med en så rik blomsterfluefauna. I denne familien gjorde vi flere spennende funn, blant annet den store, vakre *Temnostoma vespi-*

forme, som har larvene sine i morknende trevirke. Den viser at skogen rundt vannet er verneverdig.

Denne flua er et fantastisk eksempel på etterligning av en veps, det som i biologien kalles mimicry. Den har nøyaktige etterligninger av stikkvepsenes gule tegninger på bakkroppen og brystet. Men flua har korte følere, og vepsene har lange. Det gjør ingenting. Når flua føler seg truet, holder den de lange, svarte frambeina foran seg som følere, og løper på samme måten som en veps!

En annen gruppe fluer hvor vi gjorde forbausende funn, var kleggene. Alle kjenner til disse ubehagelige beistene. Vi fant til vår overraskelse fire arter av klegg som ikke tidligere er kjent fra Oslo/Akershus-området. Dessverre sier nok det mer om våre kunnskaper om norske klegg enn det sier om Østensjøvannet – det er faktisk for tidlig å si noe særlig om hvor sjeldne disse artene er.

Alle som har vært ved Østensjøvann vet at det er mange mygg der. Men de er ikke bare tallrike, det er mange slag av dem også. Det er de færreste mygg som stikker. Alle har vel sett de harmløse fjærmuggene danse over sivet langs vannet. Flere myggfamilier er representert i materialet, og flere arter som er nye for Norge – noen også for Skandinavia.

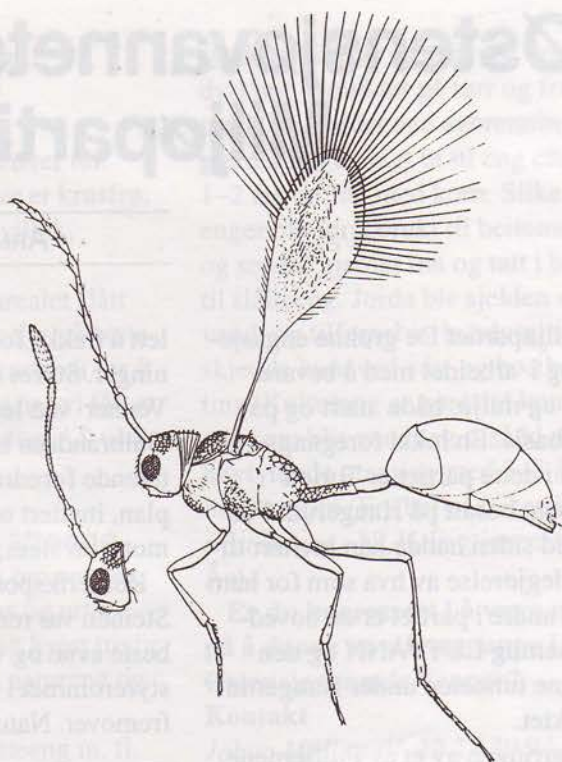
Også av sommerfugler og biller er det gjort mange funn. Lysfella ved Bogerudmyra tiltrakk seg en mengde forskjellige nattsommerfugler og møll, og dagsommerfugler er også registrert. Det skal være funnet larver av den store, flotte dagsommerfuglen Svalestjert ved Østensjøvann. Den er stor, gul med svarte tegninger og flyr nå på forsommeren. Dersom noen ser

den, ville det være interessant å få vite. Muligheten for at den lever ved vannet er til stede.

Østensjøvann har alltid vært et yndet jaktområde for norske billesamlere. Bergingeniør Thomas Münster fanget den lille billen *Omalium muensteri* ved bredden av vannet en sommerdag i 1897. Det var ingen som hadde sett den billen før, og den ble beskrevet av en tysk billeforsker i 1900 på grunnlag av Münsters funn. Arten er sjelden – i Norge er den på hundre år bare funnet to andre steder: i Lommedalen og Steinkjer. Også på 50-tallet ble det beskrevet en ny bille på grunnlag av materiale fra Østensjøvann. Det var den norske billeforskeren Andreas Strand som fant og beskrev *Arco-tona convergens* – som ikke er funnet i Norge senere.

Noen av de billene vi har funnet er meget sjeldne, og flere av dem forteller om et miljø det er grunn til å ta vare på.

Den underlige parasittvepsen Palaeomymar duisburgi dukket opp ved Manglerud i 1995. Dette er andre norske funnet av arten. Størrelsen er ca. 0,6 mm.

Men ennå er vi altså ikke ferdige med å bestemme materialet, og vi vil fram til Sankthans ha en felle stående på Abildsø gård. Hensikten

er å registrere eventuelle arter knyttet til det spesielle gamle hagemiljøet der. Kanskje har vi nye «godbiter» i vente.

Besøk distriktets oase!

Ett av Norges største hagesentre...
-en naturopplevelse for store og små!

- GODE TILBUD
- BEST KVALITET
- STØRST UTVALG

KOTENGs HAGESENTER

Gen. Ruges vei 107 - Tlf. 22 29 57 00

Østensjøvannets Venner hedret av Miljøpartiet «De grønne»

ARNE NETTUM

At Miljøpartiet De grønne engasjerer seg i arbeidet med å bevare natur og miljø, både nært og på landsbasis. En lokal foregangsmann i dette partiet er Torleif Johnsen, bosatt på Haugerud. For kort tid siden hadde han invitert til en redegjørelse av hva som for ham og de andre i partiet er en hovedsak, nemlig LUTVANN og den gedigne tunnelen under Haugerud-distriktet.

Uttørringen av et av Puttjernene, like ved Lutvann er noe som har satt spor etter seg, ikke bare for det politiske partiet, men også hos naboforeningene med miljø på programmet. Til det møtet som ble holdt ved Lutvannets bredd for en tid siden var det invitert flere forståelsepåere, slike som ingeniør Per Heimli fra firmaet Noteby og geologen Johannes Dons. Hver for seg representerer disse to kapasiteter to diametralt motsatte syn på starten og fremdriften av Gardermobanen gjennom tunnelen Romeriksporten, ing. Heimli for, og geolog Dons mot utbyggingen.

Det er vel ikke tvil om at å få stoppet videre gjennomføring av prosjektet er helt utopisk. Millioner av kroner og tusenvis av arbeidstimer er brukt for å få flytoget opp mellom Oslo og Gardermoen.

Detaljene er vel like godt kjent for medlemmene av De Grønne som for medlemmene av Østensjøvannets Venner. En ting som kanskje ikke er like godt kjent for alle og enhver, er at De Grønne, gjennom mange år har sett opp til det arbeidet ØVV har nedlagt gjennom godt og vel ti år. Når det nå ble avholdt et slikt orienterende møte i regi av miljøpartiet falt det den aktive lederen Torleif Johnsen

lett å trekke fortsatte sammenlikninger. Styret i Østensjøvannets Venner ved lederen Finn A.

Gulbrandsen ble etter et par orienterende foredrag på det tekniske plan, invitert opp på «podiet» for å motta en stein, hentet opp fra

Romeriksportens mørke dyp. Steinen var rensert og slipt etter beste evne og vil sikkert pryde styrerommet i ØVV i mange år fremover. Naturligvis var det

Torleif Johnsen som foretok den høytidelige overrekkelsen.

Dette innslaget var hva man kan betegne som kveldens høydepunkt.

Finn A. Gulbrandsen mottok steinen og kvitterte med noen velvalgte ord.

Han takket på venneforeningens vegne, og sa seg enig i at miljøarbeidet var en viktig faktor, til nærmiljøets beste og i foreningens arbeide.

Miljøpartiet De Grønne i Oslo
tildeler herved

Østensjøvannets Venner

De Grønnes Pris for Solidaritet med Naturen

I sitt arbeid med å sikre vilkårene for alt levende liv, har Østensjøvannets Venner i løpet av sin fjorten år gamle historie vært naturens vokter. Siden samfunnet ikke taler naturens språk, har Østensjøvannets Venner sett det som sin oppgave å forsvare jordbruksområder, å jobbe for rehabilitering av våtmarksområder og vedlikehold av kulturlandskap og hindre omregulering av fredede områder til veier, næringsbygg eller golfbaner.

Lisa Frøyland
styremedlem

Sebastian Schmidt
styremedlem

Jon Dydland
styremedlem

Torleif Johnsen
styremedlem

9. mai 1997

Urterike slåtteenger

Sverige har årelange tradisjoner på å holde ved like gamle slåtteområder. Her hjemme kommer vi langsomt etter. Sakte, men sikkert skjer det noe også på denne fronten i Norge. Naturvernforbundet i Buskerud ble tildelt Finsefondets stipend for sitt prosjekt ved Ryghsetra i Buskerud, Maridalens Venner arbeider med sine slåtteenger, slike enger er en av hovedattraksjonene i Sølendet naturreservat ved Aursunden ikke langt fra Røros.

Østensjøvannets Venner vil nå forsøke å gjenopplive slåtteenggruppa vi hadde for en del år tilbake.

Allerede i år setter vi i gang på et område på Abildsø gård sørøst for gårdsanlegget. Her er det registrert en rekke plantearter som trenger

skjøtsel for å overleve over tid. Interessante plantearter er krusfrø, nakkebær, strandløk, villøk, gullkløver m.m.

Tidligere ble dette arealet slått med ljå, eller det gikk dyr på beite her. Dette vil vi nå gjenoppta for å unngå gjengroing. I år har vi fått en slåttegruppe fra Tronslien AS til å slå.

Hovedtyper av slåtteeng

Begrepet eng brukes om arealer med et feltsjikt av gras og urter som slås minst en gang hvert tredje år. Det skiles mellom natureng og kultureng:

- Natureng eller slåtteeng m. fl.
- Kultureng for moderne grovfôrproduksjon

Natureng kan være oppstått etter svedjebruk (bruk av ild) eller ved

rydding av åker og eng ved oppdyrking. Områder på tørr og frisk mark ble ryddet ved avbrenning, gjerdet inn og lagt ut til eng etter 1-2 års omløp med korn. Slike enger ble først brukt til beitemark og senere gjerdet inn og tatt i bruk til slåtteeng. Jorda ble sjelden spavendt og tilførsel av husdyrgjødsel skjedde bare ved vår- og høstbeiting. Kultureng er gjødslet kunsteng som blir vendt og tilsådd med høytytende grasslag med 3-5 års mellomrom. (Fra heftet *Urterike slåtteenger* - NLH-Fagtjenesten, Ås)

Er du interessert i å være med på å danne en slåttegruppe i Østensjøvannets Venner?

Kontakt

Johan Mollatt tlf. 22 27 39 93

eller Odd Frode Ulbrandt

tlf. 22 26 94 29 eller skriv et brev

til Østensjøvannets Venner,

PB 77 - Oppsal, 0619 Oslo.

SUZUKI '97

Ride the winds of change

- ✓ **MOTORSYKLER**
- ✓ **MOPEDER**
- ✓ **BÅTMOTORER**
- ✓ **ARBEIDSMASKINER**
- ✓ **UTSTYRSTILBEHØR**

Importør: **ERLING SANDE AS** Tlf. 22 57 89 50. Fax: 22 19 51 41. - Et selskap i Tiedemanns

Det er sikkert!

C

Takk til våre sponsorer

Som medlem har du alle fordelene

Aut. El. Entreprenør
God og rask service
til riktig pris.

Tlf. 22 28 70 36

Service Bøler

Bølerlia 1, 0691 Oslo
Tlf. 22 26 32 32

MITSUBISHI
-din partner i bil

Mitsubishi Motor Forum

ABILDSØ Enebakkvn. 309 • Tlf. 22 28 80 88 • Fax. 22 74 00 34

Manglerud Apotek

Mandag–Fredag 09.00–17.00
Lørdag 09.00–14.00

MANGLERUD SENTER – Tlf. 22 76 27 80

JERNIA
Oppsal
OPPSAL SENTER

JØLSTAD
BEGRAVELSESBYRÅ

ABILDSØ
Enebakkveien 287
22 29 38 00
DØGNVAKT

MANGLERUD SENTER

Aase Jølstad Pedersen
Lyngveien 9
Tlf. 22 19 01 12

TETTE AVLØP?
RING 23 16 50 00

Døgnvakt

- Høytrykksteking
- TV-inspeksjon
- Graving og rehabilitering av vann- og avløpsrør

HØYTRYKKS KJEMPEN
TT-TEKNIKK A-S
— en miljøbedrift

Ryensvingen 13, Postboks 133 Manglerud, 0612 Oslo

sparebanken

NOR

**Din nærbank i området
rundt Østensjøvannet**

Bankkontorer:

Bankkontor Oppsal
Østmarkveien 2
0687 OSLO
Telefon: 22 26 58 69
Telefax: 22 75 00 80

Bankkontor Manglerud
Manglerud Senter
0679 OSLO
Telefon: 22 26 37 96
Telefax: 22 27 17 52

BRUKS - HUNDEN
— alt i hundeutstyr

Vi ønsker våre to- og firbeinte
venner en GOD SOMMER!

Vi skreddersyr utstyr til
DIN HUND

Mandag–Fredag 11.00–18.00
Lørdag 11.00–16.00

Østensjøvn. 74, 0667 Oslo
v/Bryn Senter
Tlf. 22 27 69 99

**Lambertseter
KRO**

Langbølgen 3
(Lambertseter sentrum)
1150 Oslo, tlf. 22 28 03 22

Larsen & Lindberg as
BIL OG BREMSESERVICE

Ryensvingen 13, 0680 Oslo
Telefon 22 28 40 00

DIN NÆRBUTIKK FOR HERREKLÆR

**FRANK SÆTHER
HERREKLÆR**

Manglerud Senter 2. etg. Tlf.: 22 27 60 03